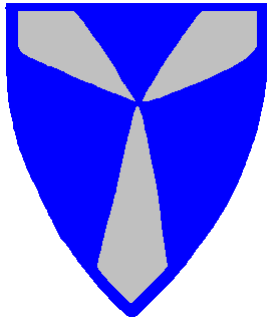

Det gode liv i ei attraktiv fjellbygd

Innhold

Resultatledelse	2
Stedsutvikling	4
Folkehelse	7
Omsorg	8
Brukere av tjenestene	11
Medarbeidere	14
Økonomiplan for 2016-2019	16

Oppdal kommune

Handlingsplan for 2016-2019

Vedtatt i k-sak 60/2015

Resultatledelse

Resultatledelse i Oppdal kommune skal;

- ✓ Baseres på mål og resultat
- ✓ Sikre effektiv gjennomføring av politiske vedtak
- ✓ Sikre etterlevelse av lover og forskrifter
- ✓ Baseres på risikostyring og kontinuerlig forbedring
- ✓ Sikre effektive arbeidsprosesser og riktig ressursanvendelse
- ✓ Sikre læring, forbedring og innovasjon

Resultatledelse betyr at kommunen skal ha fokus på resultater som kan måles og dokumenteres. Det er en metode for å styre virksomheten målrettet med hjelp av måleindikatorer, dialog, rapportering, Internkontroll og oppfølging.

Kommunestyret skal minst én gang i hver valgperiode utarbeide og vedta en kommunal planstrategi.

Internkontroll - integrert del i resultatledelse

Internkontroll inngår som en sentral del i virksomhetsstyringen. God internkontroll skal bidra til at organisasjonen når mål, overholder lover, vedtak, økonomiske rammer og interne rutiner, for slik å forebygge styringssvikt, feil og mangler.

KS har definert "Rådmannens internkontroll" med følgende hensikt og formål:

- ✓ Kvalitet og effektivitet i tjenesteproduksjonen
- ✓ Helhetlig styring og riktig utvikling
- ✓ Godt omdømme og legitimitet
- ✓ Etterlevelse av lover og regler

Rådmannen vil i denne handlingsplanperioden ha særlig fokus på følgende aktiviteter:

- ✓ Følge opp punktene for virksomhetsstyring
- ✓ Arbeide med risikoanalyse og risikostyring
- ✓ Videreføre arbeidet med å utvikle og øke modenhetnivået for internkontroll
- ✓ Gjennomføre interne revisjoner ut fra analyse av risiko og vesentlighet

Ledere på alle nivåer har ansvar for å etablere og følge opp den interne kontrollen for sine tjenestoområder i samsvar med delegerede fullmakter og styringsdialogen for øvrig.

Sentrale elementer i resultatledelse og internkontroll beskrives nærmere nedenfor.

Balanser målstyring - målekart

Målekartet angir mål og skal fortelle hvilke kritiske suksessfaktorer vi må lykkes med for å bli gode på fokusområdene livskvalitet, brukere, økonomi og medarbeidere. Det forteller hvilke indikatorer som brukes, hvordan resultatene skal måles og hvilke ambisjonsnivå vi skal strekke oss etter. Målekartet utformes ved medvirkning og dialog mellom ansatte, ledere og politikere.

Nøkkeltall

I tillegg til måleindikatorer benyttes analyse av nøkkeltall knyttet til samfunnsutviklingen og tjenesteproduksjonen. Det legges vekt på å framskaffe og sammenligne relevante nøkkeltall innen de fire fokusområdene og tjenestekområdene, her nevnes SSB og KOSTRA som hovedkilder.

Bruker-, innbygger- og medarbeiderundersøkelser

Spørreundersøkelser er et sentralt verktøy for å utvikle kvaliteten i kommunens tjenester. Kommunen har valgt spørreundersøkelsene som er utarbeidet av www.bedrekommune.no slik at vi kan sammenligne resultatene over tid og med andre kommuner. Måleskalaen i spørreundersøkelsene er 1-6 der 6 er best.

Det gjennomføres medarbeiderundersøkelser hvert annet år. Noen tjenestekområder gjennomfører brukerundersøkelser årlig og andre gjennomfører hvert annet år. Dette har sammenheng med bl.a. tjenestenes egenart og lovkrav. Innbyggerundersøkelsen er en god målemetode for fokusområdet livskvalitet. Denne gjennomføres minst én gang i løpet av en valgperiode.

Bruker – og medarbeiderdialog

Resultatledelse vektlegger en balansert styring av mål i form av målt kvalitet (objektive måleindikatorer) og opplevd kvalitet (bruker-, medarbeider- og innbyggerundersøkelser). Det er av avgjørende betydning at aktuelle styringsnivå gir tilbakemelding på resultat fra undersøkelser til de det gjelder, og at det åpnes for dialog om mulige oppfølgingstiltak av resultatene. I de fleste sammenhenger er det etablert arenaer for den styrte tilbakemeldingen og dialogen, men her kan det også være rom for å utvikle nye arenaer.

Styringsdialog og resultatsamtale

Styringsdialogen er en dialog om måloppnåelse og resultatoppfølging og derfor et sentralt element i resultatledelse. Det overordna målekartet setter resultatmål for kommunen samlet og inngår i kommunestyret/formannskapetets resultatsamtale og styringsdialog med rådmannen. Rådmannen har styringsdialog og resultatsamtale med enhetslederne med bakgrunn i enhetenes målekart.

Med utgangspunkt i årshjulet for plan- og rapporteringsprosessene er det satt opp to styringsdialoger for året mellom styringsnivåene. En dialog på våren tilknyttet resultatrapport og årsmelding, og en på høsten i forbindelse med utarbeidelse av mål og budsjett.

Handlingsplan for 2016-2019

Risikostyring

Vurderingen av områder og arbeidsprosesser som skal være gjenstand for internkontroll skjer ut fra vurdering av vesentlighet og risiko. Det skal gjennomføres risiko- og sårbarhetsanalyser for å sikre at mål nås, lover og rammer overholdes og at arbeidsprosesser er effektive. Hensikten er å iverksette tiltak for å sikre ønsket utvikling og forebygge uønskede hendelser.

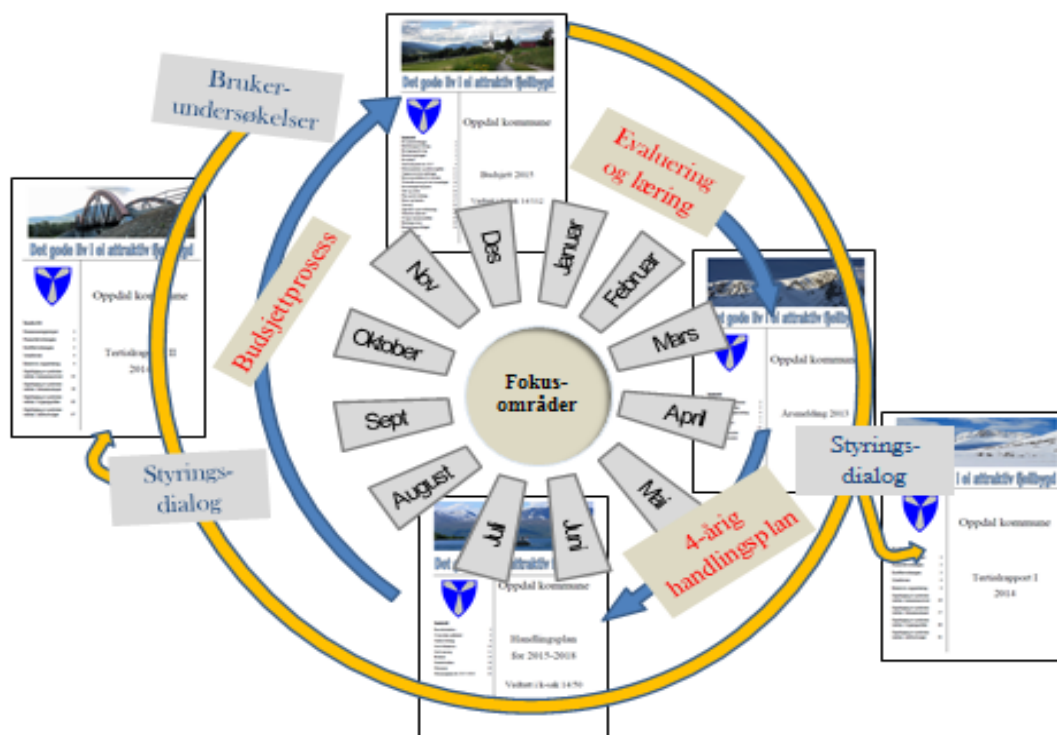
Rådmannen har i denne handlingsplanperioden identifisert mulige områder med risiko for manglende måloppnåelse innenfor fokusområdene og tjenesteområdene. De mulige områdene er identifisert

med bakgrunn i årsmeldingen og årsrapportene fra enhetene for 2013. Disse områdene vil bli nærmere vurdert og fulgt opp gjennom ROS-analyser på enhetsnivå. Gjennom resultatoppfølging og lederdialog vil rådmannen følge opp at det iverksettes effektive tiltak for å håndtere og redusere risikoen.

Forbedringsforslag og avvik

Systematisk oppfølging av forbedringsforslag og håndtering av avvik inngår som et viktig element i virksomhetsstyringen.

Årshjulet i Oppdal kommune

Gjennomføringsplan for undersøkelser 2015-2019	Tidspunkt
Medarbeiderundersøkelse annen hvert år	Oktober 2017 og 2019
Innbyggerundersøkelse minst én gang per valgperiode	Oktober 2015 og 2019
Ungdata om livsstil og helse blant unge i alderen 13-19 år, annen hvert år	April 2016 og 2018
Brukerundersøkelser annen hvert år	Oktober - november

Stedsutvikling

Sentrale utfordringer i planperioden

Med bakgrunn i måloppnåelse, nøkkeltall og politiske føringer har rådmannen definert følgende sentrale utfordringer for planperioden:

- ✓ Ferdigstillelse av et attraktivt sentrum etter omleggingen av E6 og i henhold til vedtatt reguleringsplan
- ✓ Arbeide videre med varslet kommunereform

Oppdal - et regionalt tyngdepunkt i sør

Oppdal skal kjennetegnes som ei attraktiv fjellbygd. Livskvalitet skal prege kommunens virksomhet, og stedsutvikling er en av nøklene for å få dette til.

NIBR-rapport 2013:13 "Regionale tyngdepunkt i Sør-Trøndelag" har gitt en analyse av kommunens framtidsmuligheter som regionsenter eller del av et regionsenter etter bestemte kriterier som også kan relateres til attraktivitetspyramiden. Oppdal er med sin beliggenhet sør i fylket, den regionen som er minst knyttet funksjonelt med Trondheimsregionen. Det er et godt utgangspunkt for å etablere seg som et regionalt tyngdepunkt i sør. Oppdal har et relativt stabilt og sunt næringsliv, med unntak av kompetansearbeidsplasser (noe som ikke er så overraskende med tanke på næringsstrukturen). Oppdal har hatt en vekst i befolkningen de siste 12 årene, men har det siste året sett en svakere befolkningsutvikling med færre tilflyttinger. Videre er det å erkjenne at Oppdals omland i fylket (Rennebu) sannsynligvis vil være en begrenset bidragsyter til positiv befolkningsutvikling for regionen. Rennebu har de siste 6 årene hatt høy utflytting av ungdom-

mer og unge voksne. Det at vi har et næringsliv som i liten grad er basert på kompetansearbeidsplasser kan slå både positivt og negativt ut i forhold til å holde på ungdommen og rekruttere unge yrkesaktive. Det er positivt i den forstand at næringslivet og det offentlige kan få godt kvalifiserte søkere til stillingene sine. Men hvis arbeidssøkere kjenner seg overkvalifisert til stillingene i et lite faglig miljø, eller det rett og slett ikke er stillinger lokalt som er relevant for utdanningen til arbeidssøkerne, så vil det være en utfordring å beholde ungdommen og å rekruttere yngre arbeidstakere ved tilflytting.

Oppdal påvirkes også av utviklingen i turistnæringen og fritidsutbyggingen. En del av denne utviklingen kan kommunen i liten grad påvirke, noe som også kan betegnes som en potensiell sårbarhet.

Utvikling i folketall

Befolkningsveksten er et barometer på om kommunen er i en positiv utvikling, attraktivitet er bl.a. definert som kommunens evne til å tiltrekke seg tilflytting, gitt bl.a. utvikling i arbeidsmarkedet i kommunen. Det bodde 6814 personer i Oppdal pr. 01.01.2015.

- ✓ Folketallet har økt med ca. 30 personer pr. år i løpet av de siste 15 årene.
- ✓ De senere årene har folketallet først og fremst økt på grunn av netto innvandring/innflytting.
- ✓ Statistisk sentralbyrå spår at folketallet i Oppdal skal fortsette å øke med ca. 50 personer hvert år framover.

Folketallsprognose. Kilde: SSB`s middelalternativ

Oppdal	2005	2010	2015	2020	2025	2030
Folketall pr.1.1	6 473	6 603	6 852	7 122	7 356	7 596

Befolknings sammensetning. Kilde: SSB`s middelalternativ

Alderskategorier	2010	2015	2020	2025	2030
Barn og unge (0-19 år)	25,6 %	26,8 %	23,0 %	22,5 %	22,5 %
Yrkesaktiv (20-66 år)	59,0 %	58,6 %	58,2 %	57,1 %	55,6 %
Pensjonist (67-99 år)	15,4 %	14,6 %	18,8 %	20,4 %	21,8 %

Demografi

Alderssammensetningen i befolkningen gir føringer for hva slags tjenester folk i kommunen har behov for. Framskrivningen tilsier at andelen pensjonister vil øke jevnt og andelen yrkesaktive og barn går ned. Dersom vi gjør framskrivninger til 2040 så vil

andelen pensjonister være 24 % og yrkesaktive 52,4 %.

En av de viktigste utfordringene kommunen står overfor, er de demografiske endringene. Dette er sannsynlig den utfordringen som mest kommer til å tvinge fram innovasjon og nytenking.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har laget kommunevise befolkningsframskrivninger og anslag på tjenestemottakere og arbeidskraftbehov innen pleie og omsorg, grunnskole og barnehage. Framskrivningene går mange år fram i tid, og må sees på som illustrasjoner for mulige utviklingsbaner. Se fokusområdet brukere.

Kommunen som bosted

Rådmannen vil fortsette å jobbe for å avklare innbyggernes forventninger til livskvalitet, her med fokus på stedsutvikling og kommunen som bosted.

Innbyggerundersøkelsen (2011) tyder på at innbyggerne er godt fornøyd både med området hvor de bor og med kommunen som bosted. De kjenner tilhørighet med sitt nærområde og trygghet der de bor.

De er tilfreds med tilrettelegging av bomiljø og med senterfunksjonene. Innbyggerne viser også at de trives med kulturtilbudet og møteplassene i kommunen. Kulturens verdi og betydning på ulike samfunnsområder er godt dokumentert. Undersøkelser viser at målrettet bruk av kulturopplevelser gir helsegevinster, øker samfunnsbevisstheten og fører til vekst og utvikling i næringslivet. Deltakelse i samfunnslivet gjennom organisasjoner, sosiale og kulturelle aktiviteter har verdi både for den enkelte innbygger og for utvikling av lokalsamfunnet. Kommunen må gjøre sitt for at alle grupper av innbyggere kan benytte seg av tilbudene som finnes.

Bolig og arealplanlegging

I gjeldende kommuneplan er det satt av arealer til boliger, fordelt i sentrum og i kretsene. Rulleringen av arealdelen har sikret framtidige utbyggingsområder og med det byggeklare tomter i hele kommunen. Erfaringstall viser at det er størst etterspørsel etter boliger i sentrum.

Vedtatt boligsosial handlingsplan etterspør tilpassede boliger til 30 yngre brukere med ulike behov.

Sentrumsutvikling

I den videre utviklingen av Oppdal sentrum med fortetting og ny E6 er det viktig å ivareta næringslivets behov samtidig som det legges vekt på trivsel for innbyggere og besøkende. Kommunestyret ønsker at sentrum skal videreutvikles som et attraktivt sentrum.

Områderegeringsplan for Oppdal sentrum er vedtatt av kommunestyret, og skal være grunnlaget for utvikling og opparbeidelse av sentrale arealer. Det skal stilles krav til universell utforming for å sikre funksjonelle kvaliteter. Omlegging av kjøremønster som følge av ny E6 vil kreve en ny vurdering av gang- og sykkeltrafikk til sentralskoleanlegget og til sentrumsfunksjonene, jf. kravet om universell utforming.

Sentrumsutviklingen vi står overfor vil kreve betydelig kommunalt engasjement. Det vil være naturlig at Oppdal kommune går inn med nødvendige investeringstiltak på kommunale arealer i sluttfasen av vegvesenets byggeprosjekt for E6/Rv70 i 2015 og videre i 2016.

Næringsutvikling

Antall sysselsatt har vært stabil de siste åra, +/- 3.500. Oppdal er rangert som en av de beste kommunene i fylket når det gjelder arbeidsmarked. Høy sysselsettingsandel, lav arbeidsledighet samt en god balanse mellom offentlig og privat sysselsetting, gjør Oppdal til en robust innlandskommune. Pendlingsandelen er lav. Ca. 51 % av befolkningen er sysselsatt.

Det må være et mål at yrkesfrekvensen opprettholdes, og at næringslivet får rekruttert kompetent arbeidskraft for å holde og videreutvikle produksjonen. Andelen yngre vs. eldre i arbeidsstyrken er for Oppdal på et gjennomsnittsnivå både i fylkes- og landssammenheng. Samtidig har Oppdal en stor andel sysselsatte med kun grunnskole som høyeste utdanning. Dette kan på sikt gi utfordringer i forhold til attraktivitet for å tiltrekke seg flere innbyggere og kompetansen i arbeidsstyrken i kommunen.

Nylig gjennomført hytteundersøkelse bekrefter på nytt at Oppdal er attraktiv som hyttekommune i Midt - Norge. Det er sikret arealer til fritidsbebyggelse i arealdelen i kommuneplanen.

Kommunestyret har presisert følgende:

Formannskapet som tiltaksnemnd skal ha dialogmøter med Nasjonalparken Næringshage og Næringsforeninga for sammen å styrke næringsutviklinga.

Infrastruktur

Det skjer en oppgradering av vann- og avløpsnett i Oppdal sentrum som følge av ny E6. Samtidig vil vann- og avløpsnett bli rehabilitert i flere boligområder.

Omleggingen av kjøremønster som følge av ny E6 krever en sikring av gang- og sykkeltrafikk til sentralskoleanlegget og sentrumsfunksjonene, jf. universell utforming.

Trafikksikkerhetstiltak for trygg skolevei er vurdert i trafikksikkerhetsplanen for 2014-18.

Samfunnsikkerhet

Beredskap og sikkerhet har stort nasjonalt fokus. Hendelser har gitt viktig læring om betydning av ledelse, gjennomføringsevne og kvalitetssikring. Overordna risiko- og sårbarhetsanalyse ble vedtatt av kommunestyret i 2011 og skal revideres i planperioden.

Tiltak fra ROS-analysen som fremmes i planperioden:

- ✓ Flomsikring - Vestre flomvei

Attraktivitet

At kommunen lykkes som stedutvikler og dermed framstår som attraktiv, kan vurderes på følgende måter:

- ✓ attraktiv for *bedrifter*
- ✓ attraktiv som *bosted*
- ✓ attraktiv for *besøk*

Telemarksforskning har gjennomført analyser rundt begrepet attraktivitet ved å benytte den såkalte «*attraktivitetspyramiden*». Dette er en analyse som setter de nevnte faktorene i sammenheng. Samlet attraktivitet fører til vekst i lokale næringer og kommunale tjenester og befolkningsvekst. Les mer om «attraktivitetspyramiden» på https://www.telemarksforskning.no/publikasjoner/detalj.asp?r_ID=1928&merket=5

Fokusområder og tiltak i planperioden:

Attraktiv for bedrift - tiltak	Attraktiv som bosted – tiltak	Attraktiv for besøk -tiltak
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Være aktiv vertskommune for næringsetablering ved å avklare tilgjengelig areal til næringsformål og bygge ut og sikre offentlig infrastruktur ✓ Bistå nyetablerere og eksisterende bedrifter med midler til innovasjon, utviklings- og omstillingstiltak ✓ Bistå med god henvisningskompetanse, ha oversikt over hva ulike virkemiddelaktører kan bidra med til bedrifter ✓ Være aktiv tilrettelegger for skifernæringen, herunder samarbeid med Ressurscenteret om kompetansebygging og rekruttering til steinfaget ✓ Prosjektet Fjell-landbruk (2014-2016) skal styrke en bærekraftig og klimatilpasset melk og kjøttproduksjon 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Være proaktiv i regional plan- og utviklingsoppgaver og samarbeid for å skape forutsigbarhet i lokalutviklingen av Oppdal som tettsted, herunder infrastruktur og samferdselsløsninger ✓ Oppfølging av Reguleringsplanen for sentrum, tilrettelegge for universell utforming, trivsel og aktivitet ✓ Rekruttere og beholde arbeidstakere ved å tydeliggjøre kommunens arbeidsgiverstrategi for kompetanse og helsekultur ✓ Være aktiv pådriver for økt satsing på kollektivtrafikk 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Stimulere til småskala næringsetableringer tilknyttet fritidsbeboere og reiseliv ✓ Følge opp kommuneplanens arealdel, tilrettelegge for attraktive hyttetomter ✓ Tilrettelegge for sterkere og videre profilering/ markedsføring av Oppdal i nettportalen www.Oppdal.com ✓ Motivere til videreføring av felles markedsføring av Oppdal som kurs- og konferanseudstasjon ✓ Bidra til gjennomføring av fase 3 i masterplanen

Folkehelse

Kommuneplanens samfunnsdel sier at satsing på folkehelse, forebygging og tidlig innsats er fundament i kommunens utforming av bærekraftige tjenester overfor barn, unge og eldre. Kommuneorganisasjonen skal være handlekraftig og vise evne til omstilling. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse. Folkehelsearbeidet skal bygge på fem grunnleggende prinsipper:

- ✓ Utjevne sosiale helseforskjeller
- ✓ Helse i alt vi gjør,
- ✓ Bærekraftig utvikling,
- ✓ Først - var - prinsippet
- ✓ Medvirkning.

Sentrale utfordringer i planperioden

Rådmannen har vurdert resultatene for fokusområdet livskvalitet - folkehelse for 2014, jf. årsmeldingen og årsrapportene fra enhetene. Med bakgrunn i måloppnåelse, nøkkeltall og politiske føringer har rådmannen definert følgende sentrale utfordringer for planperioden:

- ✓ Implementering av forpliktende tverrfaglig samarbeid og samhandling som arbeidsform for å sikre helhetlige tjenester, effektiv ressursbruk og framtidrettede løsninger.
- ✓ Sikre universell utforming i utbyggingsområder som ivaretar og fremmer folkehelsen.

Folkehelseprofilen

Folkehelseprofilen fra Oppdal for 2014 er basert på den årlige folkehelseprofilen fra folkehelseinstituttet og de årlige kartleggingene i enhetene i kommunen.

Oppdal har hatt en nedgang av barn med overvekt fra 2011 og til 2014. I følge Nasjonale retningslinjer blir nå alle 3 og 8 klassinger målt og veid. Tallene for 3. trinn viser en nedgang fra 19 % i 2011 til 16 % i 2014. Den samme positive nedgangen kan også sees hos førskolebarn og gravide. Tallene for Oppdal er på linje med landsgjennomsnittet for 3. klassinger. Dette er en positiv trend. Utfordringene blir å stimulere til universelle tiltak som når alle, samt gi enkelte grupper i faresonen tilbud. Det er for eksempel opprettet et tilbud om «Tirsdagsfriskus» for 3. klassinger.

Andelen innbyggere med livsstilssykdommer øker nasjonalt. Frisklivssentralen er et tverrfaglig lavterskeltilbud og et tiltak for de som allerede har utviklet en livsstil som kan gi eller har ført til en livsstilssykdom. Utfordringen er å nå ønsket målgruppe og målet er at deltakerne skal tilegne seg kunnskap og strategier slik at de selv blir i stand til å endre livsstil som er varig.

Analyse av resultatene i Ungdata – undersøkelse

Rådmannen gjennomførte spørreundersøkelsen Ungdata første gang i 2011 og senest i 2014 for å få

en bedre oversikt over situasjonen hva gjelder helse og livsstil til unge i kommunen. Ungdata - undersøkelsen er beregnet på aldergruppa 13-19 år, og er derfor gjennomført ved Oppdal ungdomsskole og Oppdal videregående. Det er en svarprosent på over 92 % på begge skolene

Undersøkelsen omfatter disse områder:

- ✓ Foreldre og venner
- ✓ Skole og framtid
- ✓ Fritid
- ✓ Helse og trivsel
- ✓ Tobakk og rus
- ✓ Risikoatferd og vold

Undersøkelsen er omfattende, resultatene av undersøkelsen i 2014 er ikke analysert for alle områdene. Ungdom i 13–16-årsalderen på Oppdal trives godt på skolen, de fleste har venner de kan stole på og har gode relasjoner til foreldrene sine. 70 % sier de er fornøyd med helsa si. Dette er tall som er stabile fra 2011 og som stemmer godt med den nasjonale ungdomsrapporten.

Hovedutfordring - psykisk helse og ungdom

Til tross for at de fleste trives både hjemme og på skolen, viser Ungdata at mange unge sliter psykisk i hverdagen. I størst grad gjelder dette typiske symptomer på stress, som det «å tenke at alt er et slit» eller «å bekymre seg for mye om ting». Andelen med ulike psykiske helseplager blant jentene har økt fra de siste årene. For gutter har utviklingen vært nokså stabil. Dette stemmer godt med undersøkelsen i Oppdal. Vi ser en tydelig endring i den psykiske helsa fra 2011 til 2014. Dette gjelder spesielt hos elevene ved Oppdal videregående skole. Ved ungdomsskolen er tallene mer stabile fra målingen i 2011.

Flere undersøkelser i tillegg til Ungdata viser en klar sammenheng mellom mobbing, ensomhet og depressivt stemningsleie. Det er en nedgang i andelen som opplever mobbing, plaging/trusler og utfrysing på Oppdal ungdomsskole (6 %) men en økning på videregående skole(OVS) (5 %). 7 % av de svarte på ungdomsskolen opplever et depressivt stemningsleie, og 13 % av de svarte på videregående skole. 14 % av de svarte på ungdomsskolen kjenner seg plaget av ensomhet og 18 % av de svarte på videregående skole. For de fleste er symptomer på psykisk problemer forbigående, mens for andre blir de varige. Det har vært en klar økning i angst og depresjonslidelser som begrunnelse for uføretrygd blant unge.

Det er gjort et politisk vedtak om 0-toleranse for mobbing ved Oppdalsskolene. Rapporter viser at vi ikke har høy forekomst av mobbing, men vedtaket i kommunestyret er nulltoleranse, et mål vi ennå ikke oppnår. Kommunestyret ønsker at det gode arbeidet som i dag gjøres i Oppdalsskolen blir evaluert og

eventuelle nye tiltak for å nå vårt mål, blir gjennomført.

Det er gjennomført to tverrfaglige arbeidsverksteder med både ungdommer og fagfolk innen helse og skole for å bearbeide ungdomsdata- resultatene med hovedfokus på psykisk helse. Forpliktende tverrfaglig samarbeid og samhandling som arbeidsform for å sikre helhetlige tjenester og effektiv ressursbruk er nødvendig for hjelpe og bistå sårbare unge til egenmestring. Her nevnes videreutvikling av tverrfaglig samarbeid for tjenestene til barn og unge. Utfordringen blir å tilrettelegge universelle tiltak som når alle samt sette inn tiltak til ungdom i risikozonen.

Vi ser at andelen som er fysisk aktive har økt fra 2011 til 2014. Indikatoren er andel som svarer "minst ukentlig" på spørsmålet; Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett? 90 % av aldersgruppa 13 – 16 år svarer ja, likeså svarer 88 % av aldersgruppa 16-19 år bekreftende på dette. Dette er ei positiv utvikling, samtidig ser vi også at andelen som sjelden eller aldri er fysisk aktiv også øker. Spriket mellom de som er fysisk aktiv mer enn 3 ganger pr. uke og de som sjelden er det er blitt større. Utviklingen er uheldig både når det gjelder den fysiske og psykiske helsa, men er også med å bygge opp under sosial ulikhet i helse. Vi ser også en trend på begge skolene ved at færre deltar i organisert idrett, samt lag og foreninger.

Tallene for de som røyker har gått ned ved OVS. Vi ser at det er flere ved ungdomsskolen som har drukket seg synlig beruset. Dette kan ha sammenheng med at tidspunktet for undersøkelsen er endret fra høst til vår.

Arbeid og skole er en av de viktigste helsefremmende faktorer. Oppdal har en stabilt lav arbeidsledighet, reduksjon i antall som mottar uførepensjon og nedgang i sykefraværet. Når det gjelder antall som mottar arbeidsavklaringspenger er dette stabilt de siste år. Vi håper at antallet som mottar arbeidsavklaringspenger reduseres ved at overgangen til arbeid økes. Fortsatt lavt sykefravær vil trolig være med å bidra til dette. Vi ser at mange av de som står

utenfor arbeidslivet har lav utdanning og lite arbeidserfaring. Vi er avhengig av godt samarbeid med næringsliv og arbeidsgivere for å lykkes med overgang til arbeid.

Enhetene vil fortsette å arbeide med disse utfordringene i planperioden:

- ✓ Øke det fysiske aktivitetsnivået i befolkningen, med hovedfokus blant barn og unge.
- ✓ Fortsette med å tilrettelegge for økt fysisk aktivitet gjennom planlegging og utforming av lokalsamfunnet.
- ✓ Tilrettelegge for økt fysisk aktivitet og gode kostholdsvaner gjennom innbyggernes daglige møter med tjenestene - helsestasjon - barnehage - skole - fastlege - omsorg.
- ✓ Fremme en sunn livsstil, gode læringsmiljøer og utvikle god psykisk helse hos barn og unge.
- ✓ Gjennomføre tiltak som bidrar til åpenhet og kunnskap om psykiske lidelser.
- ✓ Stimulere til utvikling av sosiale nettverk for selvhjelp og mestring i krevende livssituasjoner.
- ✓ Tilrettelegge for at flest mulig kan planlegge sin alderdom, mestre hverdagen og dermed bo hjemme lengst mulig.
- ✓ Begrense inntak av alkohol og andre rusmidler.
- ✓ Styrke utsatte gruppers muligheter til å få innpass på arbeidsmarkedet.

Rådmannen forventer at utfordringene innarbeides og gjenspeiler seg i enhetenes målekart.

Kommunestyret har presisert at de er spesielt opptatt av fysisk aktivitet i skolen:

Vi er opptatt av at aktivitet i skolen skal fremme folkehelse hos unge, og vi vil arbeide for:

- At skolene i Oppdal kan inngå og delta i prosjekter med økt fysisk aktivitet i skolen.
- At skolen i Oppdal blir motivert for nye ideer som kombinerer faglige ferdigheter med fysisk aktivitet på barnetrinnet

Omsorg

Alle skal kunne delta i samfunnet på likeverdige vilkår, uavhengig av funksjonsevne og ressursstyrke. Når personer har behov for bistand og omsorg i ulike faser i livet, er kommunen pålagt å stille opp.

Sentrale utfordringer i planperioden

Rådmannen har vurdert resultatene for fokusområdet livskvalitet - omsorg for 2014, jf. årsmeldingen og årsrapportene fra enhetene. Med bakgrunn i måloppnåelse, nøkkeltall og politiske føringer har

rådmannen definert følgende sentrale utfordringer for planperioden:

- ✓ Implementering av forpliktende tverrfaglig samarbeid og samhandling som arbeidsform for å sikre helhetlige tjenester, effektiv ressursbruk og framtidrettede løsninger. Her nevnes særskilt tjenester til barn/ unge og voksne med ulike behov.
- ✓ Hverdagsmestring og hverdagsrehabilitering

- ✓ Kapasitetsutvidelse av demensomsorgen, herunder utvidelse av dagaktiviseringen for personer med demens som bor hjemme.
- ✓ Tilpassede boliger til yngre brukere med ulike behov.
- ✓ Bistand og tilrettelegging til yngre brukere med særskilte behov i forhold til både aktivisering, sysselsetting.
- ✓ Tilbud om døgnopphold for brukere med behov for øyeblikkelig helse- og omsorgshjelp fra og med 01.01.2016.

Oppdal kommune skal i tjenesteytingen arbeide etter to prinsipper:

- ✓ Tidlig innsats
- ✓ Samhandling og forpliktende tverrfaglig samarbeid

Tidlig innsats

Tidlig innsats er en gjennomgående strategi for å sikre mestring og livskvalitet gjennom hele livsløpet. Strategien er utfordrende både faglig og økonomisk. Det er derfor viktig at omstillingene følges opp med kunnskapsbaserte evalueringer, og at tiltak baseres både på kunnskap om forebyggende effekt og velferdsgevinst for målgruppene.

Tidlig innsats betegner både innsatsen som settes inn på et tidlig tidspunkt i et menneskes liv, og at det gripes tidlig inn i forhold til en problemstilling som oppstår eller avdekkes i løpet av livet. Tidlig innsats kan knyttes både til forebygging og til prinsipper om tiltak/behandling på lavest mulig nivå. Ved å sette inn tiltak tidlig kan en unngå eller redusere behovet for kommunale tjenester videre i livsløpet.

Samhandling og tverrfaglig samarbeid

Økt satsing på forebygging og tidlig innsats krever økt samhandling på tvers av fag og tjenesteområder. Den enkelte bruker skal motta en helhetlig og tilpasset tjeneste, uavhengig av organisatoriske skillelinjer og praktisk organisering av tjenester. Det må legges til rette for god samhandling internt mellom kommunens tjenester, mellom kommunen og andre tjenesteytere og med brukere, deres pårørende og nettverk. Betydningen av forpliktende tverrfaglig samarbeid og koordinerte tjenester er særlig viktig for brukere med situasjonsbetingede behov og /eller sammensatte behov. God samhandling er også viktig for å sikre effektiv ressursbruk og framtidrettede løsninger.

Innbyggerundersøkelsen om levekår

Innbyggerundersøkelsen viser at innbyggerne vurderer levekårene til de ulike gruppene forskjellig. Oppvekstmiljøet til barn og unge scorer høyt sammen med naboskap og sosialt fellesskap. Undersøkelsen uttrykker derimot at det kan være grunn til å ha større fokus på kommunen som bosted for eldre

og kommunens hjelp til personer i vanskelige situasjoner. Dette samsvarer med analysen av behov i omsorgssektoren for perioden 2014-2017.

Samordnings- og samhandlingsgevinster

Den største behovsveksten framover vil komme på grunn av økning i antall eldre og yngre brukere med særskilte behov. På lengre sikt er det grunn til å forvente at dagens kommunale velferdsytelser vil være under et betydelig press. Det kan føre til meget store utfordringer når så mange flere eldre har behov for omsorgstjenester fra 2020.

De langsiktige utgiftsvirkningene av dagens beslutninger bør komme tydelig fram, fordi forbedringer som skjer nå har varig virkning.

Rådmannen vil i planperioden ha et særlig fokus på å hente ut samordningsgevinster mellom enhetene i helse og omsorg og mellom disse og NAV.

Oppvekst

Nøkkeltall, brukerundersøkelser og resultater bekrefter at tilbudet til barn og unge har god tilgjengelighet, er av god kvalitet og er godt dimensjonert.

Andel elever i grunnskolen som mottar spesialundervisning ligger over landsgjennomsnittet, og har hatt en liten økning fra 2013-2014. Tankegangen om tidlig innsats reflekterer foreløpig ikke fordelingen av spesialundervisning på ulike trinn. Det arbeides for at det skal bli færre på mellom- og ungdomstrinn. Vi ser en økning av spesialpedagogiske tiltak i barnehagene, spesielt i de kommunale barnehagene. Bevisstheten om tidlig innsats er blitt sterkere og avløser gradvis "vente og se" holdningen. Kommunens innsats i spesialundervisningen må sees i sammenheng med svært lite frafall i videregående skole.

Barnevernstiltak fra 2013 til utgangen av 2014 er redusert fra 5,9 % til 5,2 %. KOSTRA kommunegruppe 11, - som vi sammenligner oss med, - ligger på 5,4 % og landsgjennomsnittet på 4,8 %. De siste tre årene har hatt en jevn nedgang av tiltak. Alle barn med tiltak har utarbeidet individuell plan.

Unge

Risikoen for å falle utenfor arbeidsmarkedet er større i enkelte grupper enn i andre. Ungdom som ikke fullfører videregående skole er en risikogrupper. De kan ha problemer med å få innpass på arbeidsmarkedet. Mangel på utdanning gir også større risiko for helseproblemer, samt det å ikke fullføre skolegangen kan bety å miste en viktig sosial arena.

Andel frafall i videregående skole er fortsatt svært lav i Oppdal. Overgangen fra videregående til arbeidsliv eller videre kvalifisering viser seg likevel å være utfordrende for ungdom med særskilte og situasjonsbetingede behov.

Oppdal har hatt en liten nedgang i antall uføretrygdede fra 2013-2014. Oppdal ligger over landsgjennomsnittet når det gjelder uføretrygdede fra 18-24 år. 25 % av de uføretrygdede er gradert ufør

mens landsgjennomsnitt er 17,3 %. Ingen under 30 år er gradert ufør – dette skyldes at disse i hovedsak representerer alvorlig funksjonshemming ved fødsel eller senere alvorlige skader. I 2014 er 4,5 % av de i aldersgruppen 18-24 år sosialhjelpsmottakere. 25 % av sosialhjelpsmottakere i Oppdal er i alderen 18-24 år.

Vi ser at flere i denne gruppa trenger bistand og tilrettelegging i forhold til både aktivisering, sysselsetting og bolig. Boligsosial handlingsplan etterspør boliger til flere yngre brukere med ulike behov som ikke trenger heldøgns omsorgstjeneste. Målet for norsk boligpolitikk, og en av bærebjelkene i velferdspolitikken, er at alle skal bo trygt og godt.

Husbanken bistår den enkelte kommune med helhetlige løsninger og god bruk av startlån, boligtilskudd og bostøtte rettet mot de som trenger hjelp på boligmarkedet. Oppdal kommune har gjennom sitt boligsosiale arbeid ikke lyktes godt nok med å oppnå de sentrale mål for boligpolitikken. Det er potensiale for Oppdal kommune å hente ut mer av Husbankens kompetanse og finansieringsordninger for å møte de utfordringer vi står overfor i det boligsosiale arbeidet. Det er et ønske om å prøve ut samarbeid med private aktører for å bygge boliger til målgruppen. Oppdal kommune har mulighet til å stille med tomt samt kanalisere husbankstøtte til prosjekter som kan utføres av private aktører.

Det er etablert et godt tverrfaglig samarbeid mellom NAV, hjemmetjenestene og helse og familie. Dette bør videreutvikles og systematiseres i større utstrekning for denne brukergruppa. Stikkord er kvalifiseringsprogram, arbeidsrettede tiltak og aktivisering. Det skal prioriteres videre samarbeid mellom helse og familie og hjemmetjenestene om boveiledning og praktisk bistand for egenmestring.

Voksne

Oppdal kommune har også en brukergruppe med voksne funksjonshemmede med omfattende bistandsbehov. Erfaringene det siste året forteller at det kan være utfordrende å gi disse kvalitativt gode nok tjenester som er stabile og forutsigbare. Det arbeides med å utvikle et godt tilbud med brukerstyrt assistent der det er ønskelig og formålstjenlig for brukeren.

Flyktninger - ei gruppe med situasjonsbetingede behov.

En prioritert oppgave i arbeid med flyktninger er å bidra til at flyktninger som gjennomfører introduksjonsprogrammet kommer i arbeid, arbeidsrettede tiltak eller utdanning etter at de har fullført introduksjonsprogrammet. Det er ønskelig at færrest mulig blir sosialhjelpsmottakere. Det skal satses på økt kvalifisering ved at norskopplæring og grunnskoleopplæring slås sammen. Tilbudet blir lagt til ungdomsskolen.

NAV må kobles inn i arbeidet rundt en flyktning i god tid før vedkommende er ferdig i introduksjonsprogrammet. Det er viktig i et integreringsarbeid at NAVs arbeidsmarkedskunnskap og virkemidler i størst mulig grad kommer brukerne til gode. Målet er å sikre gode overganger fra Introduksjonsprogrammet til arbeid og utdanning, og eventuelle tiltak fra NAV. Tett samarbeid skal prioriteres høyt i perioden..

Eldre brukere

I et folkehelseperspektiv vil kommunen legge til rette for at flest mulig kan planlegge sin alderdom, mestre hverdagen og dermed bo hjemme lengst mulig. Antall innbyggere i aldersgruppa 67-79 år stiger kraftig (172 flere i 2015 enn i 2010). Denne aldersgruppa kan representere en betydelig ressurs for lokalsamfunnet og kommunen. De er friskere enn før, og gode forebyggende tilbud og egeninnsats kan redusere etterspørselen etter kommunale tjenester også når de blir eldre. Mottakere av hjemmetjenester for denne aldersgruppa er redusert, et bilde som bekrefter god helse og egenmestring.

Det er denne gruppa som vil utgjøre ”bølgen” av eldre som for Oppdal sin del vil nå sin topp i 2020. Utvikling av gode og effektive tjenestetilbud til denne gruppa kan være med å berede grunnen for å ta i mot den økningen av de eldste eldre som kommer. Det bør i planperioden satses på videreutvikling og etablering av mer velferdsteknologi som eks. varslings- og sporingsteknologi.

Lokalsamfunnet i Oppdal har gode tradisjoner for frivillig arbeid og dugnad. Oppdal kommune har i en årrekke hatt et godt samarbeid med frivillige lag og organisasjoner, spesielt innen helse- og omsorgssektoren som det er viktig å bygge videre på og videreutvikle. Oppdal kommune bør gjennom god tilrettelegging utløse større mangfold av frivillighet, slik at innbyggere som ønsker å delta i frivillig arbeid enkelt kan komme i kontakt med tjenester som har behov for deres kompetanse og innsats. En tenker spesielt på pensjonister som har god helse og som ønsker å bidra.

Omsorgsanalysen 2014-2017 for Oppdal kommune beskriver utfordringene innen eldreomsorgen, behovet for hjemmetjenester, kommunale omsorgsboliger med heldøgns bemanning og sykehjemstjenester, herunder omsorgsutfordringene med ulike demenslidelser. Analysen omhandler også endringene i hjemmetjenestene og bruken av sykehjemsplasser som følge av kravene i samhandlingsreformen. Kommunalt akutt døgntilbud (KAD) skal etableres innen 1.1.2016. Det må i planperioden prioriteres en god samhandling mellom sykehjem, kommunens legevaktsleger og sykehuset for å utvikle et godt KAD-tilbud til Oppdals befolkning.

Brukere av tjenestene

Rådmannen har vurdert de kritiske suksessfaktorene for å lykkes med gode tjenester til brukerne. Med bakgrunn i måloppnåelse, nøkkeltall og politiske føringer har rådmannen definert følgende sentrale utfordringer for perioden;

- ✓ Fornye, forenkle og forbedre forvaltningen for innbyggere og næringsliv med digitale tjenester.
- ✓ IKT- systemene må fungere for tjenesteområdene, og kvaliteten på den tekniske infrastrukturen må ha kapasitet til å håndtere kompleksiteten og veksten.
- ✓ Utvidelse av dagtilbudet til personer med demens som bor hjemme.
- ✓ Faglig omstilling med større vekt på tidlig innsats, rehabilitering og aktiv omsorg.
- ✓ Samlokalisert bokollektiv for mennesker med utviklet demenssykdom.
- ✓ Omsorgsboliger for unge omsorgstrengende med behov for praktisk bistand
- ✓ Tilbud om døgnopphold for brukere med behov for øyeblikkelig helse- og omsorgshjelp fra og med 01.01.2016

Tilgjengelige tjenester

Oppdal kommune legger stor vekt på at brukere og innbyggere på en brukervennlig måte kan komme i kontakt med kommunen og få raske svar på spørsmål og andre henvendelser.

Digital kommunikasjon – hovedregelen i forvaltningens kommunikasjon med innbyggere

Fra 07.02.14 ble nye regler vedtatt som gjør digital kommunikasjon til hovedregelen når forvaltningen kommuniserer med innbyggere og næringsliv. Formålet med regelendringene er å gi innbyggerne og næringsdrivende en enklere hverdag og bidra til å fornye, forenkle og forbedre forvaltningen. Kommunen må selv ta ansvaret for å digitalisere sine arbeidsprosesser og sine tjenester i tråd med lovendringene.

Kommunens hjemmeside er hovedkanalen for informasjon om kommunens tjenestetilbud, ansvarsområder og politiske saker. Dette bekreftes gjennom hyppige besøk på nettsidene. Gjennom gode nettsider sikres innbyggerne mulighet for selvbetjening og døgnåpen forvaltning. De digitale tjenestetilbudene bør forbedres i perioden. Her inngår jevnlig oppgradering av nettsidene og skjemaløsningene på hjemmesiden. Fra i år må kommunen følge de nye kravene til universell utforming av nettsiden.

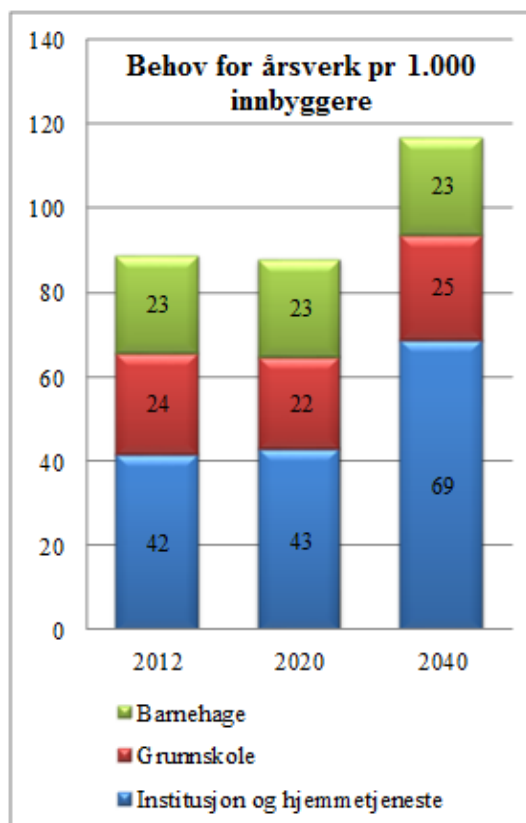
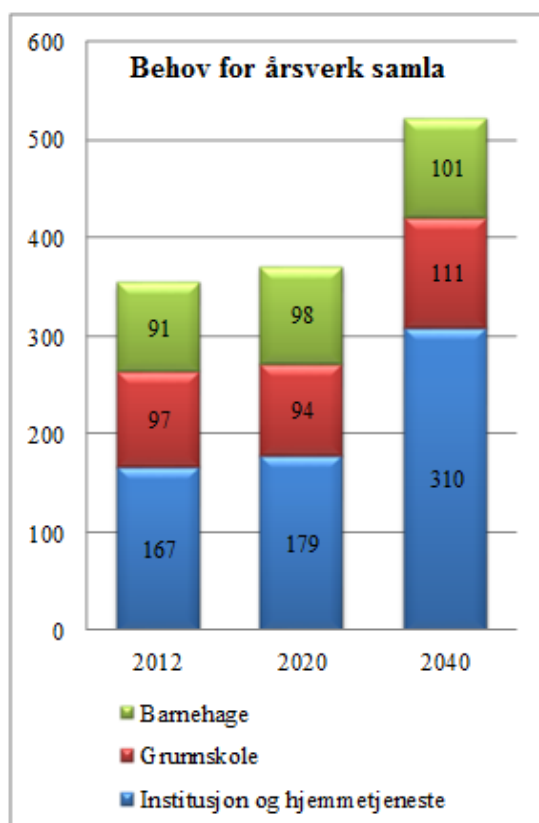
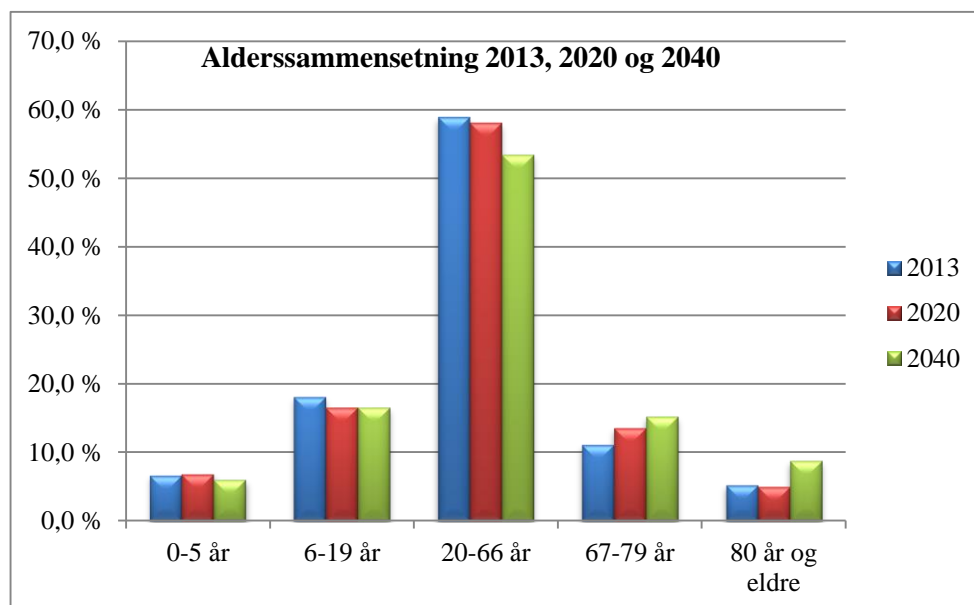
Serviceorget er kommunens ansikt utad og yter tjenester til innbyggere og brukere i tillegg til informasjonen som finnes på kommunens nettsider.

Tilstrekkelig tjenestetilbud

Alderssammensetningen i befolkningen gir føringer for hva slags tjenester folk i kommunen har behov for. Framskrivningen tilsier at andelen pensjonister vil øke og andelen av yrkesaktive vil gå ned. Økningen av eldre er betydelig etter 2020.

Fremskrivning av folketallet. SSB's middelalternativ

Aldersgruppe	2013		2020		2040	
	Oppdal	Landet	Oppdal	Landet	Oppdal	Landet
0-5 år	6,7 %	7,4 %	6,8 %	7,1 %	6,0 %	6,6 %
6-19 år	18,1 %	17,2 %	16,6 %	16,6 %	16,5 %	16,0 %
20-66 år	58,9 %	61,7 %	58,0 %	61,2 %	53,4 %	57,4 %
67-79 år	11,1 %	9,4 %	13,6 %	10,9 %	15,3 %	12,8 %
80 år og eldre	5,2 %	4,3 %	5,0 %	4,2 %	8,8 %	7,2 %

Figurene er utviklet av Kommunal- og regionaldepartementet. Her blir Oppdals befolkningsframskrivinger og anslag på tjenstemottakere og arbeidskraftbehov innen pleie og omsorg, grunnskole og barnehage presentert.

Framskrivingene går mange år fram i tid og må sees på som en illustrasjon på mulige demografiske utfordringer som vil ha betydning for tjenesteytingen. Utfordringene vil vise seg allerede i planperioden med å tilpasse kapasiteten på tjenestene i for-

hold til aldersfordelingen i befolkningen og til hvor folk bor.

Barnehage

Oppdal kommune har ansvaret for å innfri kravet om full barnehagedekning. De private barnehagene i kommunen står for 2/3 av barnehagedekningen, de kommunale barnehagene for 1/3. Det betyr at Oppdal kommune er avhengig av et godt samarbeid med de private aktørene for å innfri lovkravet.

Det har aldri vært så mange barn i barnehagene i Oppdal som nå. Det skyldes først og fremst to store kull i 2011 og 2013. Det er nå 293 barn i de private barnehagene og 120 i de kommunale barnehagene. Det er en overkapasitet pr d.d. på ca 35 plasser for barn over 3 år (17,5 plaser for barn under 3). Dette er plasser i private barnehager, først og fremst Gnist Brennan

Kommunen har som myndighetsutøver og tilsynsinstans erfaring med at det er stor variasjon mellom private eiere, det kan gå på størrelse, tilknytning til lokalmiljø, profilering og motivasjon for å drive barnehage. Kommunestyret tilstreber en praksis for å gi barnehagene økonomisk like vilkår.

Tildeling av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager bygger på et komplisert regelverk med behov for stadige presiseringer. Dette har til nå skapt uforutsigbare kostnader. Fra 2015 er grunnlaget for beregninger til ikke-kommunale barnehager kommuneregnskapet fra 2 år før tilskuddsåret. Det er å håpe at dette kan gi en bedre forutsigbarhet både for de kommunale og private barnehagene. Kunnskapsdepartementet har under utredning en framtidig modell for tilskudd til private barnehager, hvor det bl.a. skal utredes overgang til nasjonale tilskuddssatser

Kommunen har som myndighetsutøver og tilsynsmyndighet også et ansvar for at barna gis et tilbud i tråd med lovverk og rammeplan. Derfor er det viktig at Oppdal kommune behandler barnehagene likeverdig, og inngår samarbeid med de private barnehagene og eierne bygd på gjensidighet om mål og ansvar. Dette vil være et utviklingsområde for perioden.

Grunnskole

Den negative elevtallsutviklingen for perioden er utfordrende både for sentrum og kretsskolene. Utfordringen er knyttet til overkapasitet som har innvirkning på organisering og tilrettelegging av opplæringen. Ressurstilodelingsmodellen til grunnskolen er elevbasert.

Helse og omsorg

Regjeringen signaliserer at kommunene bør stimuleres til å satse særlig på innovasjon i helse og omsorg det kommende tiåret. Om ikke kommunen tenker nytt nå, blir det krevende senere å tilpasse tjenestetilbudet og å holde oppe en god kommunikasjon med innbyggerne ut i fra forventningene til et trygt og godt tjenestetilbud.

Noen av tilpasningene vil være:

- ✓ Å understøtte og styrke innovasjonsarbeid
- ✓ Legge bedre til rette for pårørende og frivillige organisasjoner
- ✓ Faglig omstilling med større vekt på tidlig innsats, rehabilitering og aktiv omsorg
- ✓ Velferdsteknologi og nye boligløsninger til omsorgsformål

Oppdal kommune deltar gjennom hjemmetjenestene og sykehjemmet i utviklingsprogrammet ”Saman om ein betre kommune”, 2013-2015. Dette er et samarbeid mellom Kommunal og regionaldepartementet, KS og de store fagorganisasjonene og del-takerkommunene. Utviklingsprogrammet tar for seg tjenesteytingen i lys av noen av de viktigste utfordringene i forhold til heltid/deltid, kompetanse og rekruttering, sykefravær og omdømme. Innovasjon er knyttet til utfordringene.

Kommunen har i lengre tid prioritert kapasitetsutvidelse innen helse og omsorg. Analysen av behov i omsorgssektoren for 2014- 2017 skisserer følgende:

- ✓ Samlokalisert bokollektiv for mennesker med utviklet demenssykdom.
- ✓ Økt bemanning som følge av bokollektiv for mennesker med demenssykdom og dagaktivisering for mennesker med demens som bor hjemme.
- ✓ Omsorgsboliger for unge omsorgstrengende med behov for praktisk bistand. Boligsosial handlingsplan etterspør tilpassede boliger til 30 yngre brukere med ulike behov.

God kvalitet og avklart forventningsnivå

Brukernes opplevelse av tjenestekvaliteten gir oss nyttige tilbakemeldinger på tilfredshet med tjenestene og utviklingen av tilbudet de kommende årene.

I 2014 er det gjennomført brukerundersøkelse innenfor disse tjenestene:

- ✓ Hjemmetjenestene – brukere
- ✓ Barnehage – foreldre/foresatte
- ✓ Helsesenteret – pårørende og beboere
- ✓ Utviklingshemmede – pårørende

Det samlede resultatet for brukerundersøkelsene forteller om god måloppnåelse i opplevd kvalitet. Resultatene fra brukerundersøkelsene følges opp via styringsdialogene. Brukermedvirkning bør være et tema for de tjenestene hvor dette i sterkere grad forventes av brukerne. Resultatene ses i sammenheng med funn fra medarbeiderundersøkelsen og andre resultater i målekartet.

I noen tilfeller kan det være en utfordring å framskaffe gode objektive måleindikatorer om kvalitet i kommunens tjenester. Sentrale myndigheter og KS har de senere årene hatt økt fokus på å utvikle bedre ”nasjonale” kvalitetsindikatorer. KOSTRA rapporterer på noen kvalitetsindikatorer, Utdanningsdirektoratet rapporterer en rekke knyttet til grunnskolen, Helsedirektoratet har lansert noen knyttet til helse og omsorg. KS har stimulert til utviklingsarbeid på området og har gjennom effektivitetsnettverk utviklet kvalitetsindikatorer som inngår i vårt kvalitetsstyrings- og internkontrollsystem. Rådmannen vil følge utviklingen i arbeidet med kvalitetsindikatorer og legger til grunn at en-

tene tar i bruk kvalitetsstyringssystemet som verk-
tøy i videreutviklingen av kommunes tjenestetilbud.

Tjenesteutvikling IKT

Det er et nasjonalt krav at digital kommunikasjon og digitale tjenester skal være hovedregelen i det offentlige.

I digitaliseringsprogrammet for offentlig sektor har regjeringen satt disse kravene;

- ✓ Forvaltningen skal, så langt som råd, være tilgjengelig på nettet.
- ✓ Nettbaserte tjenester skal være hovedregelen når forvaltningen kommuniserer med innbyggere, organisasjoner og næringsliv.
- ✓ En digital forvaltning skal gi bedre tjenester.
- ✓ IKT gjør det mulig å tenke nytt om hvordan offentlig sektor samlet sett kan løse oppgavene sine på en så rasjonell måte som råd.

Omfanget og kompleksiteten av IKT-tjenester som leveres til enhetene har økt. IKT er det daglige verktøyet i de fleste tjenestene og det forventes at IKT-systemene til en hver tid skal fungere, og at

kvaliteten på den tekniske infrastrukturen har kapasitet til å håndtere veksten. Kravet om oppgradering av teknisk plattform for integrasjon mellom forskjellige fagsystemer og IKT-løsninger skjer raskere. Dette fører til økt kompleksitet og sårbarhet med hensyn til ressurser for å imøtekomme både forventninger og krav til løsninger. Kommunens IKT strategiplan revideres i perioden.

Samhandlingsreformen – kommunal akutt døgnplass

Kommunen skal sørge for tilbud om døgnopphold for brukere med behov for øyeblikkelig helse- og omsorgshjelp fra og med 01.01.2016. Plikten til å tilby døgnopphold finansieres ved at midler overføres fra det regionale helseforetaket til kommunen.

Legevaktsentral

Oppdal kommune har søkt om å få slutte seg til om legevaktsentral i SIO-kommunene. Det kan forventes økning i kostnadene for denne tjenesten.

Medarbeidere

Satsingsområdene for kommunens arbeidsgiverpolitikk er nedfelt i arbeidsgiverstrategien som ble vedtatt i desember 2012.

- ✓ Godt arbeidsmiljø
- ✓ Systematisk nærvarsarbeid
- ✓ Gode utviklingsmuligheter
- ✓ Nytenking og innovasjon for å møte omstillingsbehov
- ✓ Heltidskultur

Godt arbeidsmiljø

Godt arbeidsmiljø i Oppdal kommune måles med to indikatorer:

- ✓ Medarbeidertilfredshet
- ✓ Økning i tilstedeværelse (nærvarsarbeid)

Medarbeidertilfredshet

Medarbeiderne er den viktigste enkeltfaktoren når det gjelder å utvikle og effektivisere tjenesteproduksjonen i kommunen.

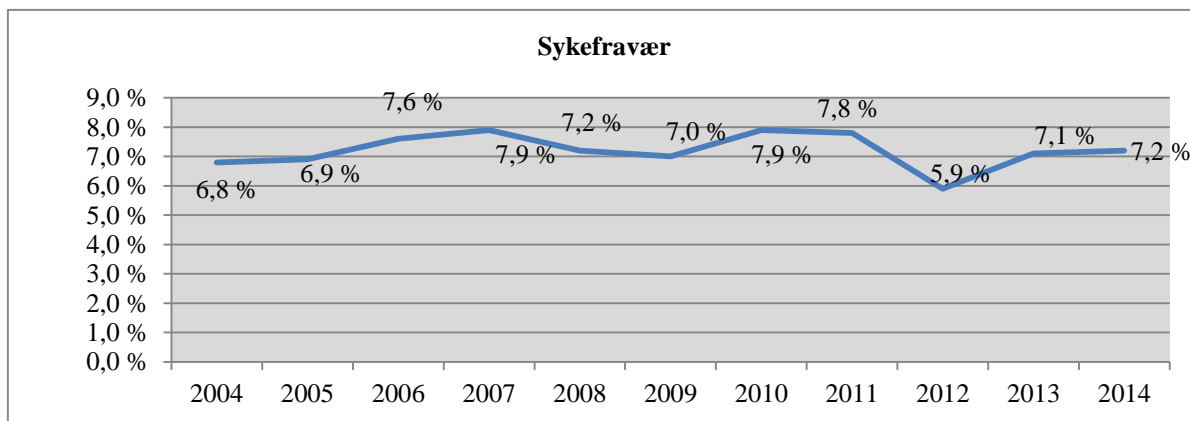
Et godt arbeidsmiljø styrker kommunens omdømme og posisjon som attraktiv arbeidsgiver.

Ved siste måling (2013) hadde vi et meget godt resultat på medarbeiderundersøkelsen. Resultatet er fulgt opp i den enkelte enhet. Det vil bli gjennomført en ny undersøkelse i 2015.

Nærvarsarbeid og sykefravær

Avtalen om inkluderende arbeidsliv er revidert og ble underskrevet av partene i arbeidslivet i mars 2014. De overordna målene er: « Å bedre arbeidsmiljøet, styrke jobbnærværet, forbygge og redusere sykefraværet og hindre utstøting og frafall i arbeidslivet»

Det er utarbeidet egne mål for Oppdal kommune for perioden 2014 - 2018. Et godt samarbeid mellom Arbeidslivssenteret, NAV, bedriftshelsetjenesten og kommunen opprettholder fokuset på nærvarsarbeid.

Det er opprettet et IA-råd som har følgende mandat:

- ✓ Være en ressursgruppe i arbeidet med å redusere sykefraværet/holde sykefraværet på et lavest mulig nivå.
- ✓ Være organisasjonens ressursgruppe i arbeidet med å skape en organisasjonskultur for nærvær og kvalitet der alle har lyst til å komme på jobb og yte sitt beste.
- ✓ Være organisasjonens ressursgruppe i arbeidet med å skape en kultur for god IA-ledelse.

Rådmannen har som målsetting at det samlede sykefraværet i Oppdal kommune ikke skal overstige 6 % i 2016. Dette krever en målrettet og systematisk innsats for økt nærvær og forebygging av sykefravær. Lavt sykefravær er en forutsetning for godt arbeidsmiljø og økonomisk måloppnåelse. Rådmannen vil i samarbeid med IA-rådet og bedriftshelsetjenesten gi veiledning og opplæring i hvordan en kan styrke nærværsfaktorene på den enkelte arbeidsplass.

Målekartet på kommunenivå reflekterer samlet sykefravær for hele kommunen. Sykefraværet følges opp månedlig av rådmannen og rapporteres til kommunestyret ved tertialrapport I og II i tillegg til årsmelding.

Kompetanse

Effektive og tilfredsstillende tjenester forutsetter kompetente medarbeidere. I Oppdal kommunes arbeidsgiverstrategi er «lærende organisasjon» et fokusområde. Forskning viser at 70-90 % av all læring foregår på arbeidsplassen.

Utfordringene vi står overfor innen helse de kommende årene gjør at vi har, og vil måtte ha et spesielt fokus på helseenhetene. Kompetanseplan og kompetansestyrking for hele omsorgstjenestene skal revideres innen utgangen av 2015. Det skal etableres strukturer og retningslinjer for personalplanlegging.

Som et ledd i dette arbeidet er det lagt vekt på

bruken av arbeidsplassen som læringsarena.

Det er utviklet en verktøykasse/veileder til bruk for kompetanseheving og læring på arbeidsplassen, boka «Arbeidsplassen som læringsarena».

Oppdal kommune innfører kompetansemodul i Visma personal, registrering og ajourhold av kompetanse i hele organisasjonen – starter i helse og omsorg. Dette gir arbeidsgiver en oversikt over hva vi har av kompetanse og hva vi mangler/vil ha behov for i årene som kommer.

Tilstandsrapporten for grunnskolen i Oppdal 2014 viser stort sett stabile og gode læringsresultater fra de Nasjonale prøvene. Unntaket er grunnleggende ferdigheter i regning og matematikk. Det er etablert et eget utviklingsprogram i regning og matematikk der en arbeider målbevisst med å få regning og matematikk inn i alle fag. I tillegg satses det på videreutdanning av lærere i faget.

Heltidskultur

All forskning viser til at det er sammenheng mellom stillingsstørrelse og kvalitet og effektiv tjenesteyting, nærvær og et godt arbeidsmiljø. I Oppdal kommunes retningslinjer er det et mål at ingen stillinger skal være 50 % med unntak av studentstillinger.

Oppdal kommune har gjennom utviklingsprogrammet "Saman om ein betre kommune" et mål om å redusere deltid og å utvikle en kultur for heltid innen helse og omsorg. Fra 2014 til 2015 har antall heltidsansatte i helseenhetene økt fra 14,28 % til 17,6 %. Målet for 2016 er 25 % heltidsansatte. Den gjennomsnittlige stillingsstørrelsen. Målet for gjennomsnittlig stillingsstørrelse er 75 %.

Utlysninger av ledige stillinger drøftes i «Utvidet omsorgsforum». Med unntak av studentstillinger er målet at ingen stillinger under 65 % lyses ut. En ser der på mulige løsninger for å øke deltidsstillingene.

Økonomiplan for 2016-2019

Handlingsrom

Både regnskapet for 2014 og budsjettet for 2015 viser at vi har fått et driftsnivå som har kommet i utakt med inntektene. Det vil ikke gå over av seg selv. Ved rulleringen av handlingsplanen for ett år siden grep kommunestyret fatt i utfordringene, og bestemte at følgende tiltak skulle gjennomføres:

- ✓ Reduksjon av budsjetttrammene med 2,8 mill fra 2015 av gjennom skjerpede effektivitetskrav.
- ✓ Legge ned enten Drivdalen eller Vollan skole og ta ut en effektiviseringsgevinst på anslagsvis 2,6 mill fra høsten 2016 av.
- ✓ Øke eiendomsskattesatsen med 0,6 promille fra 2016 av, noe som var beregnet til å gi en merinntekt på 3,1 mill.

Ostehøvelkuttene ble lagt inn i 2015-budsjettet. Kommunestyret har i ettertid bestemt at Vollan skole skal legges ned ved skoleslutt sommeren 2015. Rådmannen har videre lagt til grunn for inntektsanslagene at eiendomsskatten vil bli økt i tråd med fjorårets vedtak.

Er disse tiltakene tilstrekkelige? Svaret er høyst sannsynlig «ja» dersom vi bare fremskriver de oppgavene vi allerede har påtatt oss. Men vi har planer om å bygge ut omsorgstjenestene for personer med demens. Økt bemanning vil legge beslag på 10 mill i friske driftsmidler fra 2018 av. Når denne utgiftsøkningen tas med i regnestykket er det ikke lenger så lett å gi et entydig svar. Dette fordi vi står over for mange og svært kritiske usikkerhetsfaktorer.

Usikkerhetsfaktorer

Våren 2016 vil regjeringen legge frem forslag til revidert inntektssystem for kommunene. Etter planen skal det nye systemet tas i bruk fra 2017 av. Inntektssystemet omfatter de «frie inntektene», bestående av skatt på inntekt og formue og rammetilskudd, noe som for Oppdal utgjør 340 mill. Det er grunn til å tro at hovedidèene med de inntektsutjevne og utgiftsutjevne elementene i dagens system vil bli videreført. Men vektingen kan bli annerledes og gi en annen fordeling kommunene imellom. Inntektsutjevningen med dagens ordning går ganske langt. Det tjener kommuner med skatteinntekter under landsgjennomsnittet på. Blant disse Oppdal.

I dag blir smådriftsulempene med å være en liten kommune kompensert. Det kan være grunn til å anta at inntektssystemet vil bli tilpasset kommunereformen på en slik måte at smådriftsulemper i fremtiden blir å betrakte som en «frivillig kostnad» som det ikke kompenseres for. Dagens system inneholder også regionalpolitiske element som kan stå for fall. Til tross for en kraftig reduksjon i for-

hold til tidligere mottar Oppdal fremdeles 6 mill under ordningen «distriktstilskudd Sør-Norge».

Så lenge vi ikke kjenner innholdet til det nye inntektssystemet er det selvsagt vanskelig å legge frem gode inntektsfremskrivninger. Derfor har inntektene blitt beregnet ved hjelp av det eksisterende systemet ikke bare for 2016, men også for de tre årene som blir omfattet av det nye fordelingsregimet. Rådmannen frykter imidlertid at fordelingsvirkningen vil virke negativt for Oppdal. Selv om det i tråd med etablert praksis kan forventes en viss innfasingstid på omfordelingene, bør man ha en plan for å møte en eventuell inntektssvikt.

Også i fremtiden vil nok endring i folketallet være den faktoren som gir størst forklaringskraft for endring i kommunens frie inntekter. Befolkningsveksten i Oppdal de siste årene har ikke holdt tritt med veksten på landsbasis. Både trendfremskriving og SSB sine prognoser indikerer en vekst tilsvarende rundt halvparten av landstallene. Rådmannen har anslått at kommunesektoren vil bli tilgodesett med 1 % realvekst i frie inntekter hvert år begrunnet med befolkningsøkning. For Oppdal er anslaget halvert til 0,5 %. Men dersom vi ikke får en befolkningsøkning på 30-40 pr år svikter denne forutsetningen. Med nullvekst i den kommende 4-årsperioden vil svikten utgjøre 6 millioner mindre i frie inntekter i 2019.

I 2011 utgjorde kommunens inntekter fra kraftsektoren bestående av eiendomsskatt, aksjeutbytte og konsesjonskraft 21,7 mill. Siden den tid har det gått nedover. Skattegevinsten ved det nye forvaltningsregimet for Drivkrafta har vært marginal i forhold til inntektssvikten som følge av svekket lønnsomhet i kraftbransjen. I 2015 kan det forventes at sammenlignbare nettoinntekter blir rundt 14 mill. Målet i samme kroneverdi utgjør dette en inntektsreduksjon på rundt 9 mill siden 2011. Det er svake utsikter for noen vesentlig forbedring i løpet av neste 4-årsperiode, men kraftprisene er det vanskelig å lage gode spådommer for. Utfallet av tvisten med TrønderEnergi om uttakskostnadene for Drivkrafta kan gi en viss lettelse, men usikkerheten er så stor at gevinsten ikke kan kalkuleres inn.

2014 var nok et år med stort premieavvik. Nedbetalingstiden for nye avvik har blitt strammet inn, og må utgiftsføres over 7 år. Kommunen har nå et akkumulert premieavvik på over 31 mill som skal kostnadsføres i fremtidige regnskap. Med lav rente og høy reallønnsvekst vil de løpende pensjonsinnbetalingene fortsette på et høyt nivå. Vi har tatt høyde for en arbeidsgiverdel i KLP på 16,0 %. En brist i forutsetningen på 1 prosentpoeng vil gi en kostnadsendring på 1,6 mill.

Samlet tilskudd til private barnehager utgjør nå rundt 35 mill. Det statlige regelverket rundt tilskuddsberegning skal revideres, og det blir utredet om det for fremtiden skal benyttes nasjonale i stedet for kommunale tilskuddssatser. Oppdal har ikke lenger et kostnadsnivå i kommunale barnehager som ligger over landsgjennomsnittet, og vil derfor neppe oppnå noen gevinst med nasjonale satser. Effektene av en omlegging kan bli stor, men vi har ikke holdepunkt for å anslå effekten.

Beredskap mot enda trangere tider

I verste fall kan de usikre faktorene slå så negativt ut at kommunen får en svært anstrengt økonomi. Men de kan også komme bedre ut enn i rådmannens basisforutsetninger. I en slik situasjon bør man søke etter en gylden mellomvei, der man tar tilstrekkelig høyde for trangere tider, men prøver å unngå nedskjæringstiltak som i ettertiden kan vise seg å ha vært unødvendige.

Med den usikkerheten som er beskrevet mener rådmannen at vi bør styre kommuneøkonomien etter følgende plan:

- ✓ Ikke skape forventninger om at kommunen makter å ta på seg nye kostnadskrevende tiltak.
- ✓ Styrke tilleggsbevilgningsreserven slik at vi har bedre evne til å dekke oppdukkende måltiltak på driftsbudsjettet.
- ✓ Gjenoppbygge fondsreservene i Kapitalfondet og Infrastrukturfondet slik at vi har evne til å finansiere nødvendige investeringer som vi i dag ikke har fullgod oversikt over.
- ✓ Dersom inntektene svikter i forhold til forutsetningene skal en forsvarlig balanse gjenopprettes under budsjettprosessen eller neste økonomiplanrullering. Tre virkemidler skal primært kunne benyttes:
 - Ytterligere effektiviseringskrav for tjenesteproduksjonen.
 - Ytterligere økning av eiendomsskatten.
 - Avdragsutsettelse for lånegjelden.

De siste årene har vi i stor grad fått budsjettbalansen i havn gjennom «ostehøvelkutt». Så langt har enhetene klart å tilpasse seg til det nye nivået. Ved ostehøvelkutt overlates det til enhetene å ta besparelsen der det smerter minst. Ofte kan slike budsjetttilpassinger lede til effektivisering, men det kan også bety et dårligere tjenestetilbud. Størst effektiviseringspotensial har vi nok fremdeles på strukturelle tiltak, der vi tar ut gevinstene ved å organisere de kommunale tjenestene på en annen måte enn før. Rådmannen vil ikke foreslå noen strukturelle tiltak ved denne rulleringen, men holder det åpent om vi må komme tilbake med slike forslag dersom inntektene svikter mer enn forutsatt.

Eiendomsskattesatsen er nå 2,2 promille for hus og hytter. For 2016 legges det opp til å øke satsen til 2,8 promille. Dette gir en inntektseffekt på rundt

3,1 mill. Både for hus- og hytteeiendommer betales det nå i gjennomsnitt rundt kr 2.000,-. Økningen i 2016 vil for gjennomsnittet utgjøre rundt kr 550,-. Samlet eiendomsskatt for hus og hytter vil med de nye satsene utgjøre rundt 14,5 mill. Av dette rundt 9,0 mill knyttet til fritidseiendommer. Næringsseiendommer skattlegges med 7 promille, og denne satsen kan ikke økes ytterligere.

I forhold til mange andre kommuner vil Oppdal fremdeles ha en moderat eiendomsskattelegging til tross for økningen. I rapporten «Inntekter og utgifter i hyttekommuner» fra Telemarksforskning (TF-rapport nr 349, 2015) er det anslått at hver ekstra hytte som er eid av personer utenfor kommunen gir en kommunal merutgift på kr 2.600,- i form av hjemmetjenester, helsetjenester og tekniske tjenester. Vi vet at Oppdal i tillegg bruker mye penger på løypepreparering.

I Oppdal betaler vi ned lånegjelden hurtigere enn strengt tatt nødvendig etter kommuneloven. Til tross for et høyt investeringsnivå de siste 10 årene er lånegjelden derfor lav. Med et vedvarende lavt rentenivå har kostnadene med å være lånefinansiert gått ned, og vi oppnår ikke samme gevinst som før med å nedbetale lånene hurtig. Å ty til avdragsutsettelse for å komme i havn med budsjettbalansen vil dermed ikke ha samme kostnad i form av økte renteutgifter som før. Selv om den hurtige gjeldsbetjeningen har vært en suksessfaktor for økonomistyringen vår, er det langt fra utenkelig at dette virkemiddelet må brukes.

Prioriteringer

Det må ryddes økonomisk rom for å videreutvikle eldreomsorgen. Under fjorårets planrullering ble utbyggingen av demensomsorgen skjøvet i 2 år for å spare penger, og ligger nå inne med planlagt driftsstart i 2018. Det kommer ikke ytterligere utsettelse. Dette av to grunner: For det første fordi vi ikke kan være bekjent av dagens mangelfulle tilbud i enda lengre tid. For det andre fordi vi risikerer å gå glipp av statlig investeringstilskudd på 21,4 mill. Lønnskostnadene for å bemanne 16 omsorgsleiligheter for denne gruppen er beregnet til 10,7 mill. Det legges fremdeles til grunn at det avbøtende tiltaket frem til boligene står ferdig i form av dagaktivisering skal dras inn igjen i 2018. Økte nettokostnader utgjør dermed 10,0 mill 2015-kroner. Investeringene er beregnet til 48,2 mill, hvor restbevilgningen på 44,2 mill er ført opp i 2017.

Ved siden av denne satsingen er investeringsprogrammet i hovedtrekk ført opp i tråd med de tiltakene som ble vedtatt i fjor:

- ✓ Rehabilitering av offentlige bygg med 3 mill hvert år.
- ✓ Oppgradering av kommunale veier med 1,3 mill hvert år.
- ✓ Klargjøring av nye industritomter med 0,25 mill hvert år.

Handlingsplan for 2016-2019

- ✓ 12 mill i 2016 for å fullføre de kommunale tiltakene i forbindelse med E6-prosjektet
- ✓ 3 mill i 2016 til ENØK-tiltak
- ✓ 0,6 mill i 2016 til IKT-investeringer
- ✓ 1,0 mill i 2017 til innløsning av usolgte bolig-tomter
- ✓ 2,39 mill i 2018 til 1. etappe av flomsikrings-prosjektet.
- ✓ 31,94 mill til VAR-investeringer. Økte kapital-kostnader dekkes opp gjennom gebyrene.

Gjennom medlemskapet i Trøndelag brann- og redningstjeneste er vi forpliktet til å stille med egnet brannstasjon. Kostnadene blir fordelt etter eierbrøken, slik at vi i prinsippet blir belastet med 3,06 % av FDV- og kapitalkostnader knyttet til lokalene. Dagens brannstasjon er ikke tilfredsstillende i forhold til TBRT sine funksjonskrav, og i samarbeid med selskapet vil vi igangsette en prosess for å utrede ny løsning. Investeringen må høyst sannsynlig gjennomføres i planperioden, men vi har hverken tallgrunnlag eller de vedtak i TBRT som er nødvendig for å legge prosjektet inn i programmet. Det vil bli søkt etter fremtidsrettede bygningsløsninger med hensyn til samdrift med andre utrykningsetater.

Ved siden av driftskonsekvensene av investeringene er det funnet rom for følgende nye driftstiltak fra 2016 av:

- ✓ Kommunal egenandel til kompetansehevings-tiltak i grunnskolen med kr 100.000. Dette er i tråd med fjorårets vedtatte opplegg.
- ✓ 700.000 mer til hjemmetjenesten for å ivareta nye konkrete tjenestebehov for ressurskrevende brukere.
- ✓ 610.000 for å ivareta tjenestene knyttet til psykisk helse hos barn og unge på en bedre måte.
- ✓ Kr 100.000 i et 3-årig prosjekt for styrking av de grunnleggende ferdighetene i grunnskolen.
- ✓ Kr 400.000 til økt bemanning ved BOAS
- ✓ Kr 200.000 i perioden 2016-2018 i tilskudd til alpinuniversitetslag
- ✓ Kr 75.000 i økt overføring til Oppdal Kulturhus KF for å dekke utgiftene til Barnas Verdensdager

Det er stor fare for at rammene for NAV ikke tar tilstrekkelig høyde for sosialhjelpsutgiftene som vil komme. Dette bør det avsettes en reserve for. For å få 2015-budsjettet i havn ble tilleggsbevilgningsreserven barbert. For å få et realistisk opplegg blir derfor tilleggsbevilgningspotten styrket med 1 mill i forhold til 2015-budsjettet.

For å få en forsvarlig driftsmargin har ikke balanseringstiltakene som ble vedtatt under fjorårets rulle-ring vært fullt ut tilstrekkelige. Derfor skal det gjennomføres ytterligere to balanseringstiltak:

- ✓ Enhetene blir pålagt et effektiviseringskrav på 0,3 % av utgiftene til lønn og vare- og tjenestekjøp. Dette utgjør 1,0 mill.
- ✓ Eiendomsskattesatsen for hus og hytter økes med ytterligere 0,2 promille fra 2016 til 2017. Dette gir en inntektsøkning på 1,0 mill. Fra 2017 og ut planperioden blir skattesatsen dermed 3,0 promille mot 2,2 promille i 2015 og 2,8 promille i 2016.

Listen over udekkede behov som det *ikke* har funnet rom for er lang. Det er for eksempel hverken avsatt midler til samlokalisering av helsetjenester eller flerbrukshall. Når det gjelder bedre samlokalisering av helsetjenester har kommunestyret fattet prinsippvedtak om at en fremtidig utbygging skal skje i tilknytning til ODMS, men under fjorårets handlingsplanbehandling ble det ikke funnet rom for å realisere prosjektet i inneværende 4-årsperiode. Investeringskostnadene er estimert til drøyt 70 mill, og sammen med økte driftsutgifter vil finansutgiftene legge beslag på anslagsvis 5 mill i året. Heller ikke for den kommende 4-årsperioden er det funnet rom for dette tiltaket.

Opplegget synliggjør dermed at vi ikke kan basere oss på at utgiftsvekst og nye tiltak kan gjennomføres uten at det får konsekvenser for andre ting kommunen holder på med. Prioritering dreier seg ikke bare om å bestemme hvilke nye ting som skal inn. Det har et motstykke som dreier seg om å avgjøre hva vi skal kutte ut, eller eventuelt å bestemme hvordan vi kan foreta strukturelle endringer for å få ned pengebruken.

Men når listene over udekkede behov leses må man også ha i bakhodet at utgangspunktet ikke er så aller verst. Rangeringen i Kommunebarmometeret og resultatene fra brukerundersøkelser viser at vi har et gjennomgående nivå på tjenestene som ligger godt over forsvarlighetsterskelen. Den økonomiske hovedutfordringen dreier seg derimot om å tilpasse bevilgningsnivået til inntektene.

Fremskriving av driftsinntektene

Skatt på inntekt og formue

I 2015 er det budsjettet med 143,42 mill. Dette anslaget var basert på skatteprognosen for 2014 og regjeringens vekstanslag for 2015. Skatteinntangen i 2014 ble 0,5 mill høyere enn prognosen tilsa. Med korreksjoner for den faktiske skatteinntangen i 2014 og endring i folketallet, anslås skatteinntangen i 2015 nå å bli 144,0 mill. Det tas forbehold om ending av anslagene i revidert nasjonalbudsjett for 2015. Fremskrivingen tar utgangspunkt i dette anslaget, og det er lagt til grunn en generell realvekst på 0,5 % pr år i planperioden.

Rammetilskudd

Størrelsen på rammetilskuddet er beregnet ved hjelp av egen modell som er distribuert via KS, som de har oppdatert i tråd med statsbudsjettet for 2015 og oppdaterte folketall. Innbyggertilskuddet og den utgiftsutjevnen delen av tilskuddet blir basert på aldersfordelt folketall 1. juli forut for budsjettåret, og er dermed ukjente størrelser. Det er i utgangspunktet lagt til grunn en realøkning i rammene til kommunesektoren på 0,5 % hvert år i planperioden. Kommuneproposisjonen for 2016 indikerer noe høyere vekst, og derfor har kommunestyret økt anslaget med 0,68 mill.

Det presiseres at rammetilskuddet er beregnet etter dagens ordning, og det tas forbehold om endringer fra 2017 av som følger av systemomlegging.

Eiendomsskatt

Det blir skrevet ut eiendomsskatt for hele kommunen. Skattesatsene i 2015 er 2,0 promille for ubebygde eiendommer, 2,2 promille for bebygde bolig- og fritidseiendommer, og 7 promille for øvrige objekt. Bebygde bolig- og fritidseiendommer har et bunnfradrag på kr 450.000,- pr selvstendig boenhet. For 2015 er det budsjettert med 21,3 mill.

I fremskrivingen er det lagt til grunn at satsen økes til 2,8 promille i 2016 for bebygde bolig- og fritidseiendommer.

Kraftrettigheter

Oppdal kommune har en konsesjonskraftmengde på 49,2 GWh. Drivarettigheten gir i et normalår rundt 12 GWh i tilleggskraft, slik at samlet volum på kommunens kraftrettigheter utgjør rundt 61 GWh i et normalt nedbørsår.

For 18,3 GWh følger uttakskostnaden den sentralt fastsatte konsesjonskraftprisen. For Drivarettigheten (43 GWh i et normalår) må kommunen betale 7,5 % av kraftverkets selvkost. Vi er for tiden i en rettsprosess om hvordan selvkost skal beregnes.

Inntektsanslagene er basert på følgende forutsetninger:

- ✓ Gjennomsnittlig salgspris blir 26,0 øre/KWh
- ✓ Konsesjonskraftprisen blir 10,6 øre/KWh
- ✓ Uttakskostnaden for Drivarettigheten vil tilsvare 16,0 øre/KWh.
- ✓ Drivarettigheten vil utgjøre 43 GWh pr år

Med disse forutsetningene vil kraftinntektene gi en nettoinntekt på 6,74 mill.

Konsesjonsavgift

Konsesjonsavgifter er en kompensasjon til kommunen for skader og ulemper ved utbygging av vannfall og vannreguleringer. Det er meningen at avgiftene skal gi kommunene en andel av den verdiskapingen som utbyggingen gir. Avgiftssatsene fastsettes i konsesjonsvilkårene og indeksjusteres automatisk ved første årsskifte 5 år etter at konsesjonen ble gitt, og deretter hvert 5. år. Konsesjonsavgiften skal

avsettes til et fond som nyttes til utbygging av næringslivet i distriktet etter avgjørelse i kommunestyret. I Oppdal benytter vi næringsfondet til dette.

Andre generelle statstilskudd

Posten består av tre ordninger:

- ✓ Kompensasjon for normerte kapitalutgifter som følge av utbygginger i forbindelse med grunnskole reformen.
- ✓ Kompensasjon for kapitalutgifter som følge av utbygginger i forbindelse med eldre pakken.
- ✓ Kompensasjon for normerte rentekostnader for lån til renovering og bygging av skolelokaler

Det er lagt til grunn at rentesatsen som det kompenseres etter blir 2,5 % i hele planperioden

Renteutgifter

Rentenivået i årene fremover avhenger av en rekke usikre faktorer. Styringsrenten er nå 1,25 %. Norges Bank beskriver en rentebane hvor styringsrenten mest sannsynlig vil holde seg rundt dette nivået de neste 3 årene for deretter gradvis å øke. Kommunens gjennomsnittsrente er nå rundt 3,0 %, hvor omlag 60 % er sikret med fast rente. Det er lagt til grunn at gjennomsnittet i hele planperioden blir 3,0 %. Anslått lånesaldo ved inngangen til 2016 er beregnet slik:

Saldo 01.01.15	347,9 mill
+ Låneopptak i 2015	41,7 mill
- Budsjettert avdrag i 2015	27,9 mill
- Innbetalte avdrag på formidlingslån	1,9 mill
= Forventet lånesaldo 31.12.15	359,8 mill

Renteinntekter og utbytte

Det er lagt til grunn at innskuddsrenten i 4-årsperioden blir 2,5 %. Likvider til driftsformål er anslått til 55 mill, og innskuddsmidler tilhørende fond er fremskrevet fra dagens nivå med kjente endringer.

Renteinntekter for det ansvarlige lånet til TrønderEnergi på 25 mill utgjør 1,78 mill (7,1 % rente), og det ansvarlige lånet til Oppdal Everk på 6,95 mill gir renteinntekter på 0,52 mill (7,5 % rente).

Det er lagt til grunn at kommunens samlede aksjeutbytte fra TrønderEnergi og Oppdal Everk blir 2 mill årlig. Utbytteforutsetningen er spesielt usikker.

Avdrag på innlån til egne formål

Avdragsbeløpene som er ført opp i fremskrivingen samsvarer med nedbetalingsplanene for de eksisterende lånene. Dette innebærer følgende beløp:

	Nominelt	Inflasjonsjustert
2016	27,7 mill	27,1 mill
2017	28,6 mill	27,4 mill
2018	26,9 mill	25,3 mill
2019	26,4 mill	24,4 mill

Avdragstiden på kommunens lån skal som minimum reflektere levetiden for anleggsmidlene. For regnskapsåret 2014 ble det beregnet at eksisterende

gjeld maksimalt kan avdras over 26,4 år, noe som tilsier minimumsavdrag på rundt 13,6 mill. i 2016. Med beløpene som er lagt inn i økonomiplanen ligger vi godt over dette nivået.

Ubundne avsetninger

Ved fremskrivingen av ubundne avsetninger er det tatt utgangspunkt i følgende forutsetninger:

- ✓ Renteinntekter opptjent i Kapitalfondet tilbakeføres til fondet på vanlig måte.
- ✓ Egne lån i Kapitalfondet betjenes etter en ordinær 3-årig avdragplan
- ✓ Egne lån i Kapitalfondet rentebelegges med en rentesats svarende til alternativkostnaden, -renten man kunne oppnådd ved bankplassering.
- ✓ Avsetningen til infrastrukturfondet holder samme nivå som i 2015-budsjettet, 4,65 mill.

Bundne avsetninger

Noen bundne fond har bestemmelser om at opptjente renter skal tillegges fondet. Dette gjelder næringsfondet, VAR-fondene, tilfluktsromfondet og gavekontiene.

I tillegg skal konsesjonsavgiften i sin helhet avsettes til Næringsfondet.

Fremskriving av driftsutgiftene

Fremskrivingen av bevilgningene baseres på vedtatt 2015-budsjett. I arbeidet med å anslå handlingsrommet er det foretatt justeringer av 2015-bevilgningene for behov som vi ikke har herredømme over.

Økte pensjonskostnader

De viktigste faktorene som påvirker pensjonskostnadene er forholdet mellom lønnsvekst og avkastningen på innskutte pensjonsmidler. Med høy lønnsvekst og lav avkastning vil kostnadene øke. I tillegg har kommunesektoren opparbeidet seg et stort etterslep på grunn av regnskapsreglene. Over tid har pensjonsinnbetalingene vært høyere enn beregnede pensjonskostnader, og dette premieavviket skal utgiftsføres i fremtidige regnskap.

Kostnaden i KLP ble oppjustert fra 15,25 % til 15,5 % i 2014-budsjettet og videre til 15,75 % i 2015-budsjettet. Mye tyder på at kostnadene vil øke ytterligere. I Statens Pensjonskasse har vi derimot ikke opparbeidet oss tilsvarende premieavvik, og årets anslag på 13,0 % ser ut til å holde i planperioden.

Vi har oppjustert kostnadene i KLP 15,75 % i 16,0 % i 2016. Dette er samme forutsetning som i gjeldende handlingsplan. Kostnadsøkningen i forhold til 2015-budsjettet utgjør 0,375 mill.

Det presiseres at anslagene for fremtidige pensjonskostnader er svært usikre.

Endring av kriterieverdiene til skolene

Skolenes budsjetttrammer blir utmålt etter en egen ressursmodell, hvor bevilgningene endres i takt

med endring i elevtall og andre faktorer som avgjør ressursbehovet. Fra inneværende til neste skoleår ser det ut til at det elevtallet øker med 11 på ungdomsskolen og reduseres med 1 i barnetrinnene. I ressursmodellen utløses det rundt kr 67.000 for hver ekstra elev på ungdomstrinnet.

Samtidig vil det skje en stor elevoverføring når Vollan skole legges ned. I beregningene er det lagt til grunn at alle Vollan-elevne overføres til Aune barneskole, noe som gir en effektiviseringsgevinst fordi lærertettheten er lavere på denne skolen. Isolert sett utgjør denne gevinsten rundt kr 770.000,-. Nettoeffekten av endrede kriterieverdier og elevoverføring er beregnet til en samlet rammereduksjon på kr 79.000,-.

For resten av planperioden ser det samlede elevtallet ut til å utvikle seg ganske stabilt, og rammene til skolene er derfor fremskrevet flatt fra nivået for skoleåret 2015/2016.

Nedlegging av Vollan skole

I tråd med beregningene da skolen ble vedtatt nedlagt er FDV-kostnadene (kr 921.000) og faste kostnader til elev- og skoleledelse (kr 650.000) trukket ut fra 2016 av. I vedtaket ble det forutsatt at effektivisering i form av færre lærerårsverk ikke skulle tas ut før skoleåret 2016/17. Det er lagt inn en kompensasjon på kr 386.000 i 2016 for å ivareta dette.

Driftsansvar for veger

I forbindelse med omleggingen av E6 er det gitt signaler om nedklassifisering av aktuelle strekninger av E6 og fylkesveg til kommunal veg. Kostnader for Oppdal kommune vil løpe fra overtakelsestidspunktet. Kostnadene er anslått til kr 200.000 pr år.

Kommune- og Stortingsvalg

I 2015-budsjettet ble det lagt inn kr 400.000,- for gjennomføring av kommunevalg. Beløpet trekkes ut igjen i 2016, men legges inn igjen med kr 300.000 for år med Stortingsvalg (2017) og kr 400.000 for neste kommunevalg (2019).

Enkeltvedtak om spesialundervisning

Kommunen må betale for enkeltvedtak for elever ved Tågvollan skole.

Utgiftsreduksjon i forhold til opprinnelig 2015-budsjett er anslått til kr 360.000,-

Driftskonsekvens av IKT-investeringer

I 2015-budsjettet ble det lagt inn 1,6 mill i investeringsmidler. I fjorårets økonomiplan ble det som driftskonsekvens av investeringen lagt inn kr 145.000,-. Investeringen er nå i gang, og konsekvensene kan ikke reverseres.

Handlingsplan for 2016-2019

Fremskriving av fellesinntekter og fellesutgifter før nye tiltak. 1.000 kr. Tall i 2015-kroneverdi.

Basisforutsetninger:	2016	2017	2018	2019		
Generell realvekst i frie inntekter	0,5 %	0,5 %	0,5 %	0,5 %		
Gjennomsnittrente på innlån	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %		
Gjennomsnittrente på bankinnskudd	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %		
Aksjeutbytte (mill kr)	2	2	2	2		
Kraftpris (øre/kWh)	26	26	26	26		
	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Anslag 2016	Anslag 2017	Anslag 2018	Anslag 2019
Skatt på inntekt og formue	137 556	143 420	144 752	145 475	146 203	146 934
Ordinært rammetilskudd	195 885	195 840	195 948	196 900	197 870	198 653
Skatt på eiendom	20 626	21 300	24 400	24 400	24 400	24 400
Konsesjonskraft og Drivakraft	5 126	7 339	6 736	6 736	6 736	6 736
Konsesjonsavgift	3 038	2 805	3 038	3 038	3 038	3 038
Andre generelle statstilskudd	2 678	2 498	2 555	2 288	1 949	1 829
SUM FRIE DISPONIBLE INNTEKTER	364 909	373 202	377 428	378 837	380 196	381 590
Renteinntekter og utbytte	11 544	7 220	6 970	7 018	7 063	7 058
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	-11 378	-11 710	-10 148	-9 089	-8 080	-7 139
Avdrag på innlån til egne formål	-27 252	-27 900	-27 133	-27 439	-25 339	-24 387
FINANSIERINGSUTGIFTER NETTO	-27 086	-32 390	-30 312	-29 510	-26 356	-24 467
Til ubundne avsetninger	-10 242	-11 110	-11 377	-11 390	-9 336	-6 810
Til bundne avsetninger	-3 740	-3 305	-3 528	-3 518	-3 509	-3 499
Bruk av ubundne avsetninger	564	5 647				
Bruk av bundne avsetninger						
NTO AVSETNING AV FELLESINNTEKTER	-13 418	-8 768	-14 905	-14 908	-12 845	-10 310
Motpost for avskrivninger	5 852	5 583	5 348	5 305	5 024	4 873
DISPONIBLE MIDLER	330 257	337 627	337 559	339 724	346 020	351 686

Konsekvensjusteringer i forhold til 2015-bevilgninger. Akkumulerte tall. 1.000 kr.

Forhold	2016	2017	2018	2019
Økte pensjonskostnader	375	375	375	375
Endring av kriterieverdier for skolene	-79	-79	-79	-79
Nedlegging av Vollan skole – adm kostnader	-650	-650	-650	-650
Nedlegging av Vollan skole – FDV-kostnader	-921	-921	-921	-921
Nedlegging av Vollan skole – innfasing av reduserte lærerårsverk	386			
Driftsansvar for veger og gatelyst i forbindelse med E6-omleggingen	200	200	200	200
Kommune- og Stortingsvalg	-400	-100	-400	-100
Utgiftsendring for enkeltvedtak privat skole	-360	-360	-360	-360
Driftskonsekvens av IKT-investeringer i 2015	145	145	145	145
Sum	-1 304	-1 390	-1 690	-1 390

Handlingsplan for 2016-2019

Vedtatte investeringstiltak. Tall i 1.000 kr

Pri	Anlegg	Kostnad			Finansiering av gjestående kostnad					2016	2017	2018	2019
		Kostnads- overslag	Budsjettet t.o.m -15	Gjestående kostnad	Tilskudd/ refusjon	Nærings- fondet	Infrastruk- turfond	Momskom- pensasjon	Interne/ek- sterne lån				
1	Rehabilitering kommunale off. bygg og boliger	41 800	29 800	12 000				2 160	9 840	3 000	3 000	3 000	3 000
2	Oppgradering kommunale veger	17 029	11 829	5 200			4 264	936		1 300	1 300	1 300	1 300
3	Klargjøring av nye industritomter	4 250	3 250	1 000					1 000	250	250	250	250
4	Tiltak i forb. med E6-omlegging	20 000	8 000	12 000		9 840		2 160		12 000			
5	ENØK-tiltak	3 000		3 000				540	2 460	3 000			
6	IKT-investeringer	600		600				108	492	600			
7	Bofellesskap for demente	48 200	4 000	44 200	21 400			7 956	14 844		44 200		
8	Innløsning usolgte tomter Bjerkmoen	1 000		1 000					1 000		1 000		
9	Flomsikring vestre vannveg, etappe 1	2 390		2 390				430	1 960			2 390	
VAR-anlegg:													
1	Utvikling Miljøstasjoner/returpunkt	2 000		2 000					2 000	500	500	500	500
2	Diverse forsterkninger ledningsnett vann	2 000		2 000					2 000	500	500	500	500
3	Diverse forsterkninger ledningsnett avløp	2 800		2 800					2 800	700	700	700	700
4	Avløpsledninger RA - Oppdal sentrum	2 010		2 010					2 010	2 010			
5	Sanering vann, Nesleveien	640		640					640	640			
6	Sanering avløp, Nesleveien	930		930					930	930			
8	Sanering vann, Roseringen	1 400		1 400					1 400	1 400			
9	Sanering avløp, Roseringen	2 091		2 091					2 091	2 091			
10	Nyanlegg Stakksenet, vann	1 751		1 751					1 751	1 751			
11	Nyanlegg Stakksenet, avløp	3 369		3 369					3 369	3 369			
12	Sanering vann, Sildrevegen	1 401		1 401					1 401		1 401		
13	Sanering avløp, Sildrevegen	2 102		2 102					2 102		2 102		
14	Sanering vann, Valmuevegen	1 185		1 185					1 185			1 185	
15	Sanering avløp, Valmuevegen	1 741		1 741					1 741			1 741	
16	Sanering vann, Bakkeveien	875		875					875				875
17	Sanering avløp, Bakkeveien	1 320		1 320					1 320				1 320
18	Sanering vann, Bregnevegen	1 741		1 741					1 741				1 741
19	Sanering avløp, Bregnevegen	2 586		2 586					2 586				2 586
					21 400	9 840	4 264	14 290	63 538	34 041	54 953	11 566	12 772

Handlingsplan for 2016-2019

Finansieringsplan for investeringene. 1.000 kr

	2016	2017	2018	2019	Sum
Lån av Kapitalfondet			4 000	2 710	6 710
Bruk av infrastrukturfondet	1 066	1 066	1 066	1 066	4 264
Bruk av næringsfondet	9 840				9 840
Tilskudd/refusjoner		21 400			21 400
Momskompensasjon	3 582	8 730	1 204	774	14 290
Eksterne lån til VAR-anlegg	13 891	5 203	4 626	8 222	31 942
Eksterne lån til andre anlegg	5 662	18 554	670		24 886
Sum finansiering	34 041	54 953	11 566	12 772	113 332

Rehabilitering kommunale offentlige bygg og boliger

I økonomiplanen for 2015-2018 ligger prosjektet inne med 3,0 mill hvert år. Kommunestyret har tidligere presisert at bevilgningen også skal omfatte kommunalt eide boliger. Bevilgningene foreslås videreført med 3 mill. hvert år i planperioden.

Det er en forutsetning at midlene ikke skal anvendes til løpende vedlikehold, men til oppgraderingen av standarden både som følge av tidligere mangelfullt vedlikehold og nye krav fra brukere og sentrale forskrifter.

Etter en forvaltningsrapport fra revisjonen har vi splittet bevilgningen inn i mer spesifikke prosjekter. Dette vil bli gjort under budsjettprosessen. Ubrukte budsjettmidler er *ikke* overførbare fra år til år.

Oppgradering av kommunale veger

I økonomiplanen for 2015-2018 ligger prosjektet inne med 1,3 mill. i hvert av årene. Dette foreslås videreført også for 2019. Det presiseres at bevilgningene skal brukes til prosjektrelaterte oppgraderinger, og ikke til løpende vedlikehold. Under budsjettprosessen skal det spesifiseres hvilke vegstrekninger som skal oppgraderes i 2016.

Investeringene finansieres med bruk av infrastrukturfondet og momskompensasjon. Ubrukte budsjettmidler er *ikke* overførbare fra år til år.

Klargjøring av nye industritomter

I k-sak 00/108 vedtok kommunestyret følgende:

"Investeringsbehov til veg, vann- og avløpsanlegg på industriområdet søkes innarbeidet i revidert handlingsprogram for perioden 2002-2005"

Dette har siden blitt fulgt opp ved revideringen av økonomiplanene, med en årlig investering på kr 250.000,-. Dette videreføres for perioden 2016-2019. Ubrukte budsjettmidler er *ikke* overførbare fra år til år.

Tiltak i forbindelse med E6-omleggingen

I den videre utviklingen av Oppdal sentrum med fortetting og ny E6/Rv70 er det viktig å ivareta næringslivets behov, samtidig som det legges vekt på trivsel for innbyggere og besøkende. Kommunestyret ønsker at Oppdal sentrum skal videreutvikles som et attraktivt sentrum.

Nylig vedtatt Områderegeringsplan for Oppdal sentrum vil være grunnlaget for planlegging og opparbeidelse av ny «sentrumsgate» m.v. Sentrumsutviklingen vi står overfor vil kreve et betydelig kommunalt engasjement. Det vil være naturlig at Oppdal kommune opprettholder intensjonen om å gå inn med nødvendige investeringstiltak på kommunale arealer i slutfasen av vegvesenets byggeprosjekt for E6/Rv70 i 2015 og videre i 2016.

Foreløpige skisser av ny "sentrumsgate" fra torget til Skifer hotell samt ny adkomst og parkering mellom torgområdet/Oppdalsbanken viser et anslått investeringsbehov på ca. 20 mill. kr. Av dette ligger 8 mill. kr. inne i vedtatt budsjett 2015, dvs. slutføring med 12 mill. i 2016. I tråd med fjorårets opplegg skal restbevilgningen finansieres gjennom bruk av infrastrukturfondet og momskompensasjon.

ENØK-tiltak

Vi har klare indikasjoner på at Oppdal har et høyt energiforbruk i forhold til andre kommuner. I kommunens energi- og klimaplan står det at kommunen skal redusere strømforbruket i alle kommunale bygg, og i tråd med fjorårets handlingsplanvedtak avsettes 3 mill til formålet, med gjennomføring i 2016. Innen den tid skal det konkretiseres hvilke tiltak som gir den største ENØK-effekten.

IKT-investeringer

Rådmannen anser IT-funksjonene som en av de viktigste faktorene for at kommunens tjenesteproduksjon skal fungere. Prosjektet ligger ikke inne i gjeldende handlingsplan, men av risiko- og sårbarhetshensyn avsettes likevel 0,6 mill i 2016 for å få sikker og stabil drift av IKT-systemene. Det legges til grunn at midlene skal brukes til følgende tiltak:

- ✓ Minne til ESX-server (tiltaksforslag 2.2 fra støtte-tjenestene)
- ✓ Brannmursere (tiltaksforslag 2.4 fra støttetjenestene).

Handlingsplan for 2016-2019

Bofellesskap for demente

I k-sak 13/93 ga kommunestyret sin tilslutning til at det skulle projekteres for 16 nye heldøgns omsorgsboliger for personer med demens i et frittstående bygg.

Prosjekteringsmidler med 4 mill ble lagt inn i 2014-budsjettet. Samlet investeringskostnad er kalkulert til 48,2 mill. Estimert byggekostnad på 44,2 mill legges inn i 2017 i tråd med fjorårets handlingsplanopplegg. Driftskonsekvensene er lagt inn fra 2018 av.

Gjennom Husbanken gir staten 45 % tilskudd til etablering av omsorgsboliger, oppad begrenset til 1,34 mill pr bolig. Gjenstående bevilgning planlegges dermed finansiert med 21,4 mill i statstilskudd, 7,96 mill i momskompensasjon og 14,84 mill i eksternt lån.

Innløsning av usolgte tomter i Bjørkmoen

Opprinnelig grunneier skal etter avtale ha oppgjør for usolgte boligtomter innen 2017. Antallet usolgte tomter på det tidspunktet har vi selvsagt ikke annet enn anslag for, men det anses som realistisk at 1,0 mill vil medgå til formålet. I tråd med fjorårets handlingsplan er midlene ført opp i 2017.

Flomsikring vestre vannveg, etappe 1

SINTEF har utarbeidet en flomanalyse av vannveger gjennom boligområdene i Oppdal sentrum nord, og foreslått endringer av vannvegene i området. I flomanalysen, som ble gjennomført i 2008, ble det foreslått to nye avskjærende vannveger; "Vestre vannveg" og "Østre vannveg" som skulle deretter vannet mot henholdsvis elvene Alma og Garåa.

Vestre vannveg foreslås oppdelt i to etapper, etappe 1 på strekningen Alma – Rv70 (påkobling av ny kulvert gjennom Rv70, lagt sommeren 2011), og etappe 2 på oversiden av Rv70.

I tråd med fjorårets økonomiplanopplegg planlegges 1. etappe av vestre vannveg i 2018 innenfor en kostnadsramme på 2,39 mill.

VAR-anlegg

Enhetens forslag til investeringsprogram følges opp, jfr tiltaksforslagene i kap. 15. Dette med unntak for midler til «diverse forsterkninger og utbedringer avløp», hvor kostnadene fra 2016 av blir flyttet fra investerings- til driftsregnskapet fordi formålet er driftsrelatert. De økte kostnadene til renter og avdrag forutsettes å bli dekt av VAR-gebyrene i sin helhet.

Nye driftstiltak. Akkumulerte tall i 1.000 kr.

Driftskonsekvenser av investeringene:		2016	2017	2018	2019
Pri.	Tiltak				
1	Brannmurservere		35	35	35
2	Bofellesskap for demente			10 000	10 000
Sum driftskonsekvenser av investeringene			35	10 035	10 035
Nye driftstiltak:					
Pri.	Tiltak				
1	Kompetansehevingstiltak i grunnskolen	100	100	100	100
2	Styrking av tilleggsbevilgningsreserven	1 000	1 000	1 000	1 000
3	Ressurskrevende tjenestemottakere	700	700	700	700
4	Psykisk helse for barn og unge	610	610	610	610
5	Prosjekt for grunnleggende ferdigheter i skolene	100	100	100	
6	Økt bemanning i BOAS	400	400	400	400
7	Tilskudd alpinuniversitetslag	200	200	200	
8	Barnas Verdensdager	75	75	75	75
Sum nye driftstiltak		3 185	3 185	3 185	2 885

Brannmurservere

Den årlige driftskostnaden knyttet til investeringstiltak 6 er anslått til kr 35.000,-.

Bofellesskap for demente

Det blir lagt til grunn at driften av 16 nye heldøgns omsorgsboliger for demente krever en bemanning på 17,22 årsverk, noe som innebærer årlige kostnader på rundt 10,7 mill. I tråd med fjorårets handlingsplanvedtak legges det til grunn at 0,7 mill skal dekkes gjennom

de midlertidige ressursene til dagaktivisering, og at de friske midlene på 10,0 mill skal legges inn fra 2018 av.

Kompetansehevingsressurs i grunnskolen

Gjennom et samarbeid mellom staten, kommunen og den enkelte lærer som tar videreutdanning er det lagt opp en strategi for kompetanseutvikling for lærere. Staten betaler 60 % av kostnadene, kommunen betaler 15 %, og læreren selv belastes med utgifter tilsvarende 25 % av kostnadene ved studiet.

Handlingsplan for 2016-2019

Det avsettes kr 100.000 i kommunal andel fra 2016 av i tråd med fjorårets handlingsplanvedtak. Oppdal kommune har i sin rekrutteringsplan beskrevet nærme- re hvilke kompetansebehov innen grunnskolen som må dekkes, og det legges til grunn at denne planen skal være førende for hvordan midlene blir anvendt.

Styrking av tilleggsbevilgningsreserven

I opprinnelig 2015-budsjett er det avsatt 2,93 mill på tilleggsbevilgningsreserven, med følgende særskilte begrunnelser for å ha en buffer mot usikkerhet:

- ✓ Tilskudd til private barnehager
- ✓ Utgifter på rettighetsområder
- ✓ Ressurskrevende tjenester
- ✓ Utskrivningsklare pasienter
- ✓ Betalingsmoderasjon for barnehage

Reserven ble redusert med 1,3 mill i forhold til 2014-budsjettet for å få en akseptabel driftsmargin. 1,0 mill av reduksjonen tilbakeføres fra 2016 av. Ved siden av at reserven allerede er knapp, begrunnes dette med at nivået på sosialhjelpsutgifter er en usikkerhetsfaktor som listen må suppleres med. Det vises i den sammenheng til NAV sitt forslag om å styrke formålet med 0,7 mill.

Ressurskrevende tjenestemottakere

Det vises til tiltaksforslag 5.1 og 5.2 fra hjemmetjenestene. Der er det beskrevet at to konkrete tjenestemottakere med sikkerhet vet vil utløse økt ressursbehov. Mulighetene for å dekke disse behovene gjennom ytterligere omprioriteringer innenfor hjemmetjenestene sine rammer er begrenset, og enheten blir tilført kr 700.000,- i friske midler fra 2016 av.

Psykisk helse for barn og unge

Under fjorårets handlingsplanrullering vedtok kommunestyret følgende:

Innen PPT er det kompetanse innen område for psykisk helse for barn og unge. Ressursene er i dag ikke tilstrekkelige ved at samtaler/oppfølging på dette området går til utredning og oppfølging av barn med særskilte vansker i skole og barnehage. Rådmannen får i oppdrag til handlingsplanen 2016-19 å utrede

behov for ressurser inne psykisk helse for barn og unge.

I utredningen konkluderes det med at et økende antall barn og unge har behov for oppfølging knyttet til psykisk helse. For å imøtekomme behovet for oppfølging må deler av tjenestetilbudet styrkes, og arbeidsgruppa som var nedsatt anbefaler at ressursene blir knyttet opp til PP-tjenesten med 80 % stillingsøkning og helsestasjonen med 20 % stillingsøkning.

Helse- og familieenheten får utvidet sin ramme med kr 610.000 for å imøtekomme dette behovet.

Prosjekt for grunnleggende ferdigheter i skolene

Regjeringen og Utdanningsdirektoratet har satt fokus på de grunnleggende ferdighetene i grunnskolen. Oppdalsskolen har to områder der vi ikke er på samme nivå som for andre ferdigheter. Dette gjelder regning og digitale ferdigheter. Skolene ønsker en 3-årig satsing for å heve nivået på disse to feltene. For å ha mulighet for å hente ut øremerkede prosjektmidler må kommunen stille med en egenandel. Det avsettes kr 100.000,- pr år i en 3-årsperiode.

Økt bemanning i BOAS

BOAS II ble ferdigstilt i mars 2014 med 21 nye leiligheter. Etter ett års erfaring ser vi at den tiltenkte bemanningsøkningen ikke er i samsvar med økningen av antall beboere og behovet for helse- og omsorgstjenester. Dette gjør seg spesielt gjeldende på dagvakter i helg. Ut fra dette vil hjemmetjenestenes budsjettramme bli utvidet med kr 400.000 fra 2016 av.

Tilskudd alpinuniversitetslag

I 2015-budsjettet ble det bevilget kr 200.000 over infrastrukturfondet som tilskudd til alpinuniversitetslag. Fullfinansiering over en 4-årsperiode forutsetter at det kommunale bidraget videreføres, og det planlegges at bevilgningen videreføres for 2016-2018.

Barnas verdensdager

Ansvar for arrangementet legges til Oppdal Kulturhus KF, og rammen til foretaket utvides med kr 75.000 fra 2016 av.

Handlingsplan for 2016-2019

Balanseringstiltak

En fremskriving der investerings- og driftstiltakene er tatt med gir ikke uten videre en økonomiplan som har en for- svarlig balanse mellom inntekter og utgifter. For å få en netto driftsmargin som i gjennomsnitt ligger over 1,5 % indi- kerer tallene at det må settes inn nye balanseringstiltak tilsvarende rundt 1,7 mill pr år. Balanseringen skal skje i tråd med følgende:

Akkumulerte tall i 1.000 kr	2016	2017	2018	2019
Omstillings- og effektiviseringstiltak:				
Effektiviseringskrav for enhetene (0,3 % i 2016)	1 002	1 002	1 002	1 002
Inntektsøkning:				
Økning av eiendomsskattesatsen til 3,0 promille i 2017	0	1 036	1 036	1 036
Sum balanseringstiltak	1 002	2 038	2 038	2 038

Effektiviseringskrav for enhetene

Enhetene blir pålagt et effektiviseringskrav for 2016 tilsvarende 0,3 % av ressursene som brukes til lønn og vare- og tjenestekjøp i 2015-budsjettet. Dette representerer drøyt 1 mill.

Økning av eiendomsskattesatsen

Anslagene for eiendomsskatt er basert på at satsen for hus- og hytteeiendommer skal være 2,8 promille fra 2016 av i tråd med kommunestyrets økonomiplanbalansering i fjor. Det legges nå opp til at satsen økes med ytterligere 0,2 promille fra 2016 til 2017. Det anslås at den siste økningen gir en inntektseffekt på drøyt 1 mill.

Balansert økonomiplan

Hovedtall (1.000 kr):	2015	2016	2017	2018	2019
Sum driftsinntekter	509 607	514 164	516 976	518 478	520 412
Sum driftsutgifter	-503 964	-504 608	-504 994	-514 660	-514 730
Brutto driftsresultat	5 643	9 556	11 982	3 818	5 682
Eksterne finansposter	-32 390	-30 397	-30 722	-29 022	-27 454
Motpost avskrivninger	29 350	29 115	29 552	29 518	29 588
Netto driftsresultat	2 550	8 274	10 812	4 314	7 816
Balanseringsstørrelser (1.000 kr):	2015	2016	2017	2018	2019
Ekstern lånegjeld 31.12	359 854	350 072	343 394	319 038	298 118
Disponibel saldo i Kapitalfondet 31.12	5 701	12 928	20 167	21 353	22 560
Fondskapital i Kapitalfondet 31.12	36 520	37 596	38 684	39 779	40 884
Fondskapital i Infrastrukturfondet 31.12	1 563	4 126	6 689	9 252	11 815
Fondskapital i det generelle disposisjonsfondet 31.12	3 080	2 048	3 622	583	1 855
Ubalanse i driftsbudsjettet		0	0	0	0
Avvik i forhold til 1,5 % netto driftsmargin	-5 094	562	3 057	-3 463	10
Investeringer	78 310	34 041	54 953	11 566	12 772
Nøkkeltall:	2015	2016	2017	2018	2019
Brutto driftsmargin	1,1 %	1,9 %	2,3 %	0,7 %	1,1 %
Netto driftsmargin	0,5 %	1,6 %	2,1 %	0,8 %	1,5 %
Netto rente- og avdragsbelastning	6,4 %	5,9 %	5,9 %	5,6 %	5,3 %
Investeringer i % av driftsinntekter	15,4 %	6,6 %	10,6 %	2,2 %	2,5 %
Lånegjeld i % av driftsinntekter	70,6 %	68,2 %	66,4 %	61,5 %	57,3 %

Økonomiplanen er i finansiell balanse, og tilfredsstillende dermed kommunelovens krav til en økonomiplan. Nøkkeltallene forteller også at man får et opplegg for driftsmargin som i gjennomsnitt ligger på måltallet 1,5%. Anslagene indikerer en netto driftsmargin på 1,6% i 2016, 2,1% i 2017, 0,8% i 2018 og 1,5% i 2019.

Ved hjelp av et moderat investeringsnivå og 20 års nedbetalingstid på lånene vil lånegjelden komme under dagens nivå ved utgangen av planperioden. Samtidig vil likvide midler i Kapitalfondet og Infrastrukturfondet øke.

Handlingsplan for 2016-2019

Budsjettoppstillinger – driftsbudsjettet

1.000 faste 2015-kroner	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Skatt på inntekt og formue	137 556	143 420	144 752	145 475	146 203	146 934
Ordinært rammetilskudd	195 885	195 840	195 948	196 900	197 870	198 653
Skatt på eiendom	20 626	21 300	24 400	25 436	25 436	25 436
Konsesjonskraft og Drivkraft	5 126	7 339	6 736	6 736	6 736	6 736
Konsesjonsavgift	3 038	2 805	3 038	3 038	3 038	3 038
Andre generelle statstilskudd	2 678	2 498	2 555	2 288	1 949	1 829
SUM FRIE DISPONIBLE INNTEKTER	364 909	373 202	377 428	379 873	381 232	382 626
Renteinntekter og utbytte	11 544	7 220	6 970	7 018	7 063	6 966
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	-11 331	-11 710	-10 233	-9 745	-9 114	-8 231
Avdrag på innlån til egne formål	-27 252	-27 900	-27 133	-27 995	-26 971	-26 189
FINANSIERINGSUTGIFTER NETTO	-27 086	-32 390	-30 397	-30 722	-29 022	-27 454
Til ubundne avsetninger	-10 242	-11 110	-11 377	-12 963	-9 336	-9 339
Til bundne avsetninger	-3 740	-3 305	-3 528	-3 518	-3 509	-3 499
Bruk av ubundne avsetninger	564	5 647	1 032		3 038	
Bruk av bundne avsetninger						
AVSETNINGER NETTO AV FELLESINNTEKTER	-13 418	-8 768	-13 873	-16 481	-9 806	-12 838
Motpost for avskrivninger	5 852	5 583	5 348	5 785	5 751	5 821
DISPONIBLE MIDLER	330 257	337 627	338 506	338 455	348 155	348 155

Disponeres slik: (1.000 faste 2015-kroner)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
PoF	66 087	60 752	60 740	60 740	60 740	60 440
Støtte- og fellestjenester	21 934	21 701	21 781	21 816	21 816	21 816
Politisk styring og kontroll	3 093	3 417	3 017	3 317	3 017	3 317
Tilleggsbevilgninger	1 162	10 730	12 105	12 105	12 105	12 105
Oppdal kulturhus KF	10 499	10 623	10 666	10 666	10 666	10 666
Sykehjemmet	38 364	37 988	37 837	37 837	48 537	48 537
Hjemmetjenester	60 165	63 028	64 400	64 400	63 700	63 700
Aune skole	26 091	26 126	29 082	28 696	28 696	28 696
Drivdalen (og Vollan skole tom 2015)	9 913	9 639	5 206	5 206	5 206	5 206
Lønset og Midtbygda skole	6 929	7 348	7 549	7 549	7 549	7 549
Ungdomsskolen	24 427	24 571	25 083	25 083	25 083	25 083
Kirkelig sektor	4 218	4 360	4 360	4 360	4 360	4 360
Kommunale barnehager	11 510	11 274	10 927	10 927	10 927	10 927
Kommunalteknikk	3 172					
Bygg og eiendom	14 257					
Tekniske tjenester		16 279	15 437	15 437	15 437	15 437
Helse- og familie	22 390	23 665	24 196	24 196	24 196	24 196
NAV	6 086	6 126	6 120	6 120	6 120	6 120
SUM	330 297	337 627	338 506	338 455	348 155	348 155

Handlingsplan for 2016-2019

Budsjettrammer for 2016 1.000 faste 2015-kroner

1.000 kr før justering for lønns- og prisvekst	Ramme 2015	Konsekvensjusteringer	Nye driftstiltak	Balanserings tiltak	Ramme 2016
PoF	60 752	- 360	400	- 52	60 740
Støtte- og fellestjenester	21 701	145		- 65	21 781
Politisk styring og kontroll	3 417	- 400			3 017
Tilleggsbevilgninger	10 730	375	1 000		12 105
Oppdal kulturhus KF	10 623		75	- 32	10 666
Sykehjemmet	37 988			- 151	37 837
Hjemmetjenester	63 028	500	1 100	- 228	64 400
Aune skole	26 126	3 042		- 86	29 082
Drivdalen og Vollan skole	9 639	-4 402		- 31	5 206
Lønset og Midtbygda skole	7 348	226		- 25	7 549
Ungdomsskolen	24 571	594		- 82	25 083
Kirkelig sektor	4 360				4 360
Kommunale barnehager	11 274	- 303		- 44	10 927
Tekniske tjenester	16 279	- 721		- 121	15 437
Helse- og familie	23 665		610	- 79	24 196
NAV	6 126			- 6	6 120
Sum	337 627	-1 304	3 185	-1 002	338 506